

МАРКТЫҢ БИЖЭЭНИ БУЯННЫГ МЕДЭЭ

Иоанн Медеглекчиниң суртаалы

(Мф. 3:1-12; Лк. 3:1-9; Ин. 1:19-28)

1 Бурганның Оглу Иисус Христос дугайында Буянныг Медээниң эгези бо-дур. ²Исаия медээчиниң номунда* Бурган мынча дээн: «Көр даан, Мээң төлээлекчим Сээң орууну белеткеп берзин дээш, ону Сени мурнай чорудуп тур мен». ³«Ээн кургаг ховуда алгырган кижиниң үнү: „Дээрги-Чаяакчыга оруктан белеткенер, Оон эртер кокпазын дорттап бериңер“»^a. ⁴Ынчангаш кургаг куруг ховуга Иоанн Медеглекчи чедип келген. Ол улуска – бачыттары дээш өршээл алып дизе, бачыдын миннип, Бурганче ээлгениниң демдээ кылдыр – сугга суктурар уjurлуун суртаалдап турган. ⁵Улус анаа бүгү Иудея черинден база Иерусалим хоорайдан боттарының бачыттарын ажыы-биле миннир дээш, кээп турган, а Иоанн оларны Иордан хемге сугга суп турган. ⁶Иоанн тебе дүгүнден кылган хептиг база белинде хөм курлуг чораан, а ооң чиир чеми акрида деп шартылаа болгаш черлик ары чигири болган. ⁷Ол улуска мындыг суртаал берген: «Меңээ деңнээр аргажок өндүр улуг Кижиде мээң соомдан чоруп олурар. Донгайгаш, Оон идииниң шидишкенин безин чежеринге төлөп чок кижидир мен. ⁸Мен силерни сугга суктум, а Ол силерни Ыдыктыг Сүлдөгө сугар».

Иисустуң сугга суктурганы болгаш күткүткени

(Мф. 3:13-4:11; Лк. 3:21-22; 4:1-13)

⁹Ол хүннерде Галилея чериниң Назарет деп хоорайжыгажындан Иисус чедип келген. Иоанн Ону база Иордан хемге суккан чүве-дир. ¹⁰Иисус сугдан үнүп ора, дээрниң ангайып ажыттына бергенин база

* ^{1:2}Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Исаия медээчиниң номунда» деп эвес, а «Медээчилерниң номнарында» деп бижээн.

^a Мал. 3:1; Ис. 40:3.

Бодунуң кырынче көгө-буга дег бадып орап Бурганның Сүлдезин көрүп каан. ¹¹Оон дээрден мынча дээн үн дыңналган: «Сен Мээң ханы ынак Оглум-дур сен, Мээң сеткилимге дыка-ла кирер-дир сен». ¹²Ооң соонда ол-ла дораан Ыдыктыг Сүлде Ону ээн кургаг ховуге чорудупкан. ¹³Ээн кургаг ховуга Ол дөртөн хүн дургузунда эрликке күткүттүрүп, черлик амытаннар аразынга чурттап келген. Дээрниң төлээлери Анаа бараан болуп турганнар.

Иисустуң баштайгы өөреникчилери

(Мф. 4:18-22; Лк. 5:1-11)

¹⁴Иоанны тудуп хоругдаанының соонда, Иисус Бургандан келген Буянныг Медээни суртаалдап, Галилеяга чедип келген. ¹⁵Ол мынчаар суртаалдаан: «Доктааткан үе келген-дир: бачыдынар миннип, Бурганче эглинер база Буянныг Медээге бүзүрөңер!»

¹⁶Бир-ле катап Иисус Галилея хөлдүң чаны-биле эртип бар чыткаш, балыкчылар болганындан четкилерин хөлче салып турган Симон болгаш ооң дунмазы Андрейни көрүп каан. ¹⁷Иисус оларга мынча дээн: «Мени эдериңер. Силерни кижилер тывыкчылары кылып каар мен». ¹⁸Алышкылар четкилерин каапкаш, ол-ла дораан Ону эдерип чорупканнар. ¹⁹Оон Ол бичии ырадыр кылаштай бергеш, Зеведейниң оглу Иаков биле ооң дунмазы Иоанны көрүп каан, олар база-ла хемеде четкилерин септеп олурганнар. ²⁰Иисус оларны база кый деп алган. Олар ачазы Зеведейни хөлечиктери-биле катай хемеде каапкаш, Ону эдерип чорупканнар.

Иисустуң аарыг кижилерни экиртип эгелээни

(Лк. 4:31-41)

²¹Олар шупту Капернаум хоорайга чедип келгеннер. Үр болбаанда, Иисус амыр-дыш хүнүнде синагогага* кирип келгеш, улусту өөреди берген. ²²Ооң берген өөредиин улус кайгап ханмаан, чүге дээрге Ол ном-хоойлу тайылбырлакчылары ышкаш эвес, а эрге-чагырга ээлээн кижиде ышкаш оларны өөредип турган.

²³Ол синагогага букка алыскан бир кижиде алгырып үнген: ²⁴«Назарет чурттуг Иисус, Силерге бистен чүү херегил? Силер бисти узуткаар дээш келдинер бе? Силерни кымыл дээрзин билер мен, Силер – Бурганның Ыдыктыг Төлээлекчизи-дир силер!» ²⁵Иисус букка:

* ^{1:21}Синагога – иудейлерниң Бурганга мөгейип, мөргүүр дээш база Бурган хоойлузун өөренир дээш чыгып турган чери.

«Ыттава, ол кижиден үне бер!» – деп шыңгыы дужааган. ²⁶ Бук ынчан ол кижини курулдурупкаш, ыткыр алгырбышаан, оон үне берген. ²⁷ Шупту улус кайгап-харааш, аразында мынча дишкен: «Чүү деп чүвөл бо? Ол буктарны безин чагырарга, олар Аңаа чагыртып турар, кандаай ындыг чаа, күштүг өөредиг чүвөл бо?» ²⁸ Удатпаанда Ооң дугайында дамчыыр чугаа бүгү Галилеяга тарай берген.

²⁹ Иисус Иаков болгаш Иоанн-биле кады синагогадан үнгеш, үр болбайн, Симон биле Андрейниң бажыңынга чеде берген. ³⁰ Симонунуң кат-иези халыын аарыгдан аарып чыдар боорга, олар Иисуска ындыг дээрзин чугаалааннар. ³¹ Ол чыткан херээженге чоокшулай бергеш, ооң холундан тудуп алгаш, тургузуп эккелген. Демги херээженниң халыын аарыы аңаа апарган, экирээн кижини ол дораан оларга бараан болуп эгелээн.

³² Кежээликтей, хүн ажа бергенде, Иисуска бар-ла турган аарыг-аржык болгаш букшуураан улусту эккелгеш туруп бергеннер. ³³ Хоорайнын бүгү чурттакчылары хаалга аксынга чыгып келген. ³⁴ Янзы-бүрү аарыгларга алыскан дыка хөй кижини Ол ынчан экиртип каан. Дыка хөй буктарны кижилерден үндүр сывыртапкаш, оларга Ооң дугайында чугаалаарын хоруп каан, чүгө дээрге буктар Ол кым дээрзин билир турган.

Иисустуң Галилеяга суртаалдааны

(Лк. 4:42-44)

³⁵ Иисус даартазында эртен чер чырываанда-ла тургаш, дашкаар үнгеш, ээнзиргей черге барып, Бурганга мөргүп турган. ³⁶ Симон болгаш Ооң-биле кады чораан улус Ону дилеп чорупканнар. ³⁷ Оон Иисусту тып алгаш, Аңаа: «Хамык улус Силерни дилеп тур» – дээрнер. ³⁸ Иисус оларга мынча дээн: «Чоок-кавы суурлар болгаш хоорайларже бараалыңар, Мен аңаа база суртаалдаайн, чүгө дээрге кылыр дээш келген херээм-не ол болгай!» ³⁹ Ол бүгү Галилеяны эргий кезип, синагогаларга суртаалдап база буктарны үндүр сывыртап чоруп берген.

Экирбес кеш аарыглыг кижини экирткени

(Мф. 8:1-4; Лк. 5:12-16)

⁴⁰ Бир-ле катап Иисуска экирбес кеш аарыглыг кижини чедип келгеш, Оон мурнунга дис кырынга олура дүшкеш, Аңаа: «Күзээр болзуңарза-ла, Силер мени арыглап каар силер» – деп чалынган. ⁴¹ Иисус ону кээргей бергеш, холун сунуп, экирбес кеш аарыглыг

кижиге деггеш, аңаа мынча дээн: «Күзеп тур мен, арыгланы бер!» ⁴² Экирбес кеш аарыы ол-ла дораан демги кижиден адырлы берген. Ооң кежи арыгланы берип, каң-кадык апарган. ⁴³ Иисус оон ол кижини чорудуп тура, аңаа шыңгыы чагып каан: ⁴⁴ «Дыңна, кымга-даа бо дугайында чугаалава. Баргаш, Бурганның бир-ле бараалгакчызынга көстүп каг, оон Моисейниң хоойлузунда айытканын ёзуугаар, арыгланганың дээш, Бурганга өргүлдү кыл. Сен ол өргүлүн-биле экирээнинни улуска херечилеп көргүскен боор сен». ⁴⁵ А ол кижини чоруткаш, болган таварылганың дугайында шупту улуска чарлап, үзүк-соксаал чок чугаалап эгелээн. Ынчангаш Иисус хоорайже көзүлдүр кээр арга чок апаргаш, хоорай даштында ээнзиргей черлерге туруп алыр ужурга таварышкан. Улус Аңаа дөмей-ле чер болгандан кээп туруп берген.

Иисустуң чартыктаан кижиниң бачыттарын өршээгени

(Мф. 9:1-8; Лк. 5:17-26)

2 ¹ Элээн каш хүн эрткенде, Иисус база катап Капернаумга чедип келген. Ол бир бажында турар-дыр деп медээ дыңналы берген. ² Дыка хөй улус чыгып келген болгаш, бажыңның ишти-даштында эртер-дүжер хос чер чок апарган. Ол улуска суртаалдап эгелээн. ³ Дөрт кижини Аңаа чартыктаан кижини көдүрүп эккелген. ⁴ Улустуң хөйүнден Иисусче чоокшулаар арга чогун көргөш, олар Ооң турганы бажыңның дээвиерин чазып-адыргаш, аңаа үт ойгаш, чартыктаан кижини чыткан дөжээ-биле катай дүжүрүп келгеннер. ⁵ Иисус оларнын бүзүрелин көргөш, чартыктаан кижиге мынча дээн: «Оглум! Бачыттарын өршээттинген-дир». ⁶ Аңаа олурган ном-хоойлу тайылбырлакчыларының чамдыызы иштинде мынча деп бодаан: ⁷ «Бо Кижини чүгө ынча деп турарыл? Ол дээрге Бурганны дорамчылааны ол ышкажыл! Бургандан аңгыда кым бачытты өршээп шыдаар эргелигил?» ⁸ Иисус оларнын иштинде чүнү бодап турарын ол дораан билип кааш, мынча дээн: «Чүнү бодап, Мээн сөзүмден кемзинип олурарыңар ол? ⁹ Чүү беленил? Чартыктаан кижиге: „Бачыттарың өршээттинген-дир“ – дээри бе азы: „Туруп келгеш, дөжөөнни алгаш, чоруй бар“ – дээри бе? ¹⁰ Ынчаарга Кижини амытан Оглу чер кырынга бачыттарын өршээр эргелиг дээрзин билип алыңар...» Иисус чартыктаан кижиге мынча дээн: ¹¹ «Сеңээ чугаалап тур мен: туруп келгеш, дөжөөнни алгаш, бажыңыңче чоруй бар». ¹² Хамык улус көрүп турда, аарыг кижини туруп келгеш, дөжөөн алгаш, үнүп чоруй барган. Улус шупту кайгап-харай бергеш, Бурганны алдаржыдып: «Мындыг чүвени бис кажан-даа көрбөөн бис!» – деп турганнар.

Иисустуң Матфей Левийни кый дээни

(Мф. 9:9-13; Лк. 5:27-32)

¹³Оон Иисус база катап хөл эриинче үнүп келген. Бүгү чон Ону хүрээлеп келген, а Ол оларны өөредип турган. ¹⁴Иисус хөл кыды-биле эртип бар чыткаш, үндүрүг хавырап черге Алфейниң оглу Левий үндүрүг хавырып олурда, ону көрүп кааш: «Мени эдерип чорувут» — дээн. Левий туруп келгеш, Ону эдерип чорупкан. ¹⁵Иисус өөреникчилери-биле кады Левийниң бажыңыга чемненип чыдырда, хөй үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачыттыг кижилер база Ооң-биле кады чемненгеннер. Иисусту эдерип чоруур ыңдыг янзы улус эн-межок турган чүве-дир. ¹⁶Фарисейлерге* хамааржыр ном-хоойлу тайылбырлакчылары Ооң үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачыттыг кижилер-биле кады чемненип турарын көргөш, Ооң өөреникчилеринге мынча дээннер: «Силерниң Башкынар үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачыттыг кижилер-биле канчап кады чемненир чүвөл?» ¹⁷Ону дыңнап кааш, Иисус оларга мынча дээн: «Эмчи кадык эвес, а аарыг улуска херек болгай. Мен „Актыг, бачыт чок бис“ дээр улусту эвес, а бачыттыг улусту кый дээр дээш келген мен!»

Амыр-дыш хүнү болгаш шээрленириниң дугайында айтырыглар

(Мф. 9:14-17; 12:1-8; Лк. 5:33-6:5)

¹⁸Иоанның өөреникчилери болгаш фарисейлер шээрленир турган. Элээн каш кижии Анаа чедип келгеш, мынча дээн: «Чүгө Иоанның база фарисейлерниң өөреникчилери шээрленип турарыл, а Силерниң өөреникчилеринер шээрленмезил?» ¹⁹Иисус оларга мынча дээн: «Куда шайлалгазынга келген күдээ оолдуң эштери оолдар, күдээ оол олар-биле кады олурда, шээрленип шыдаар бе? Күдээ оол олар-биле кады турда, оларның кудараан херээ чүл? ²⁰Ынчаарга күдээ оолду олардан чарып аппаар хүннер кээр-ле болгай, шак-ла ынчан олар кударап база шээрлени бээрлер.

²¹Кым-даа эрги хепке чаа пөстен чамашкы салбас. Ынчаар болза, чаа чамашкы эрги хепти чыбырдыр тыртыптар, а ойбак оон-даа улуг апаар. ²²Кым-даа чаа дүшкен араганы эрги көгээрже кутпас.

* ^{2:16}Фарисейлер — Иудеяга ол үеде турган чугула салдарлыг шажынчы бөлүктүн кежигүннери. Олар боттарын ыдыктыг хоойлуну база еврей ёзу-чаңчылдарны шыңгы сагып чоруур бис деп чарлап чо-рааннар.

Ынчаар болза, чаа арага көгээрни деже тептер, ынчан арага-даа төктүп каар, көгээр-даа сандан үнер. Чаа араганы чаа көгээрже кудар херек».

²³Бир-ле катап Иисус амыр-дыш хүнүнде тарып каан шөлдү таварты бар чыткан. Ооң өөреникчилери орук ара сыпта тараа баштарын үзе соккаш, ууштап чий бергеннер. ²⁴Фарисейлер Аңаа мынча дээннер: «Көрүңер! Амыр-дыш хүнүнде кылырын ыдыктыг хоойлу хораан чүвени олар чүгө кылып турарыл?» ²⁵Иисус оларга мынча дээн: «Боду база кады чораан өөрү аажок аштай бээрге, Давид хаанның чүнү кылганын силер таанда-ла Бижилгеден номчувааныңар ол бе? ²⁶Авиафар дээрзи Бурганның дээди бараалгакчызы турган үеде Давид хаан канчанган ийик? Ол Бурганның өргээзинче киргеш, Бурганның бараалгакчыларындан өске кым-даа чивес ужурлуг ыдыктаан хлебти чигеш, боду-биле кады чораан улуска база берген болгай». ²⁷Оон Иисус мынча деп немеп каан: «Бурган кижини амыр-дыш хүнү дээш эвес, а амыр-дыш хүнүн кижии дээш чаяп каан. ²⁸Ынчангаш Кижии амытан Оглу — амыр-дыш хүнүнүң база Чагырыкчызы-дыр!»

Када берген холдуг кижини экирткени

(Мф. 12:9-14; Лк. 6:6-11)

3 ¹Иисус ооң соонда база катап синагогага чедип келген. Ол өйде анаа када берген холдуг кижии турган. ²Чамдык улус, Ону буруудадыр чылдак тып алыр бодааш, Ол амыр-дыш хүнүнде экирти бербес ирги бе деп, Ооң чүнү кылырын хайгаарап турганнар. ³Иисус када берген холдуг кижиге мынча дээн: «Улустуң ортузунче туруп ал!» ⁴А демги улуска Ол мынча дээн: «Амыр-дыш хүнүнде чүнү кылырын чөпшээрээнил: буянны бе азы бузутту бе? Амы-тынны камгалап аар бе азы ону узуткаар бе?» Ынчалза-даа олар ытташпааннар. ⁵Ол улусче килеңнеп, эргий кайгааш, оларның чүректериниң дашталганы дээш, аажок муңгарап, демги кижиге мынча дээн: «Холуң бээр сун». Ол сунуп бээрге, оон холу база катап каң-кадык апарган. ⁶Фарисейлер үне бергеш, ол-ла дораан Иисусту канчап чок кылырын иродианнар-биле* кады сүлчээлежип, чугаа кыла бергеннер.

⁷⁻⁸Иисус оорган Бодунуң өөреникчилери-биле кады хөлче чорупкан. Галилея, Иудея, Идумея черлеринде, Иерусалимде, Иорданның

* ^{3:6}Иродианнар — Галилеяның ол үедеги хааны Ирод Антипаны деткип турган еврей политиктиг бөлүктүн кежигүннери. (Ирод дугайында 6:14 шүлүкте немелде тайылбырны көр.)

ол чарыында база харын-даа Тир биле Сидон хоорайларның чоок-кавызында чурттаан чон Ону эдерип чоруп олурган. Иисустуң кылган кайгамчык чүүлдериниң дугайында дамчыыр чугаа чер болганга нептерээн болгаш, улустуң Аңаа кээп турганы ол. ⁹Чыылган хөй чон Ону кыза бербезин дээш, Ол Бодунга хемеден белеткеп бээрин өөреникчилеринге чугаалап каан. ¹⁰Иисус дыка хөй кижини экиртип каан, ынчангаш аарыг-аржык улус Аңаа дээрин кордап, Олче чүткүплө турганнар. ¹¹Ону көрүп каан санында-ла букшуураан кижилер база Ооң мурнунга донгая кээп дүшкүлээш, алгыржы бээр болган: «Силер – Бурганның Оглу силер!» ¹²Ынчалза-даа Иисус Ону кым дээрин чугаалаарын оларның буктарынга шыңгызы-биле хоруп турган.

Иисустуң он ийи элчинни шилип алганы

(Мф. 10:1-4; Лк. 6:12-16)

¹³Ооң соонда Ол дагже үне бергеш, күзээн улузун Бодунче кый дээрге, олар Аңаа чедип келгеннер. ¹⁴⁻¹⁶Иисус оларның аразындан он ийи кижини шилип алгаш, элчиннер деп адап каан*. Олар үргүлчү-лө Ооң-биле кады чоруур ужурлуг турган. Иисус оларны суртаалдадып чорудар дээш база аарыгларны экиртир, буктарны үндүр сывырар эрге-күштүг болзуннар дээш, белеткеп турган. Ооң шилип алган он ийи кижизи бо-дур: Иисустуң Пётр деп адааны Симон, ¹⁷оларга Воанергес азы «Диңмирээшкин оолдары» дээр ат тывысканы Зеведейниң оолдары Иаков биле Иоанн, ¹⁸Андрей, Филипп, Варфоломей, Матфей, Фома, Алфейниң оглу Иаков, Фаддей, Симон Кананит** ¹⁹база сөөлүндө Ону садыпкан Иуда Искариот.

Иисустуң «Тенек аараан база букшуураан сен» дирткени

(Мф. 12:22-32; Лк. 11:14-23; 12:10)

²⁰Иисус бажыңче дагын ээп кээрге, мөөң чон база катап тырылдыр чыгып келген болгаш, Иисустуң база Ооң өөреникчилериниң чеменир безин чай-хозу чок апарган. ²¹Ындыг дээрин дыңнап кааш,

* ^{3:14-16}Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Элчиннер деп адап каан» база «Ооң шилип алган он ийи кижизи бо-дур» деп сөстөр таварышпайн турар.

** ^{3:18}Кананит – арамей дылдан укталган бо сөс Кана хоорайның адынга дүүшпес, а «Төрээн чурту дээш, чүткүлдүг демисекчи» дээн уткалыг бооп чадавас (Лк. 6:15 көр).

Ооң чоок төрөл кижилери Ону ап алыры-биле чеде бергеннер, чүге дээрге улус: «Ооң угааны анаа эвес-тир» – деп турар болган. ²²А Иерусалимден чедип келген ном-хоойлу тайылбырлакчылары мынча дээннер: «Ооң Бодунче буктарның чагырыкчызы Веельзевул кире берген болгаш, оон күжү-биле буктарны үндүр сывырып турар-дыр!»

²³Иисус ынчан оларны кый деп алгаш, угаадыглыг чугаалар чугаалап, тайылбырлаан: «Эрлик канчап бодун боду үндүр сывыртаар чүвөл? ²⁴Иштинден аңгыланып эгелээн күрүне бүдүн туруп шыдавайн, буурап дүжер. ²⁵Азы аңгыланчып, кырышкан өг-бүлө база бүдүн туруп шыдавас. ²⁶Эрлик боду бодунга удур месилдежи, иштинден аңгыланып турар болза, ол быражып шыдавас: оон төнчүзү келгени ол-дур. ²⁷Мөгө-шыырак кижини баштай хүлүп албас чүве болза, кым оон бажыңынче кирип, эт-хөрөңгизин үптөп шыдаарып? Чүгле хүлүп алгаш, ол оон бажыңын үптөп шыдаар. ²⁸Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: улустуң кандыг-даа бачыгтары база канчаар-даа бак сөгленири өршээттинер. ²⁹Ынчалза-даа Ыдыктыг Сүлдени бак сөглээн кижини бар болза, ол кажан-даа өршээл албас, харын бачыг аңаа мөңгези-биле артып каар». ³⁰Иисуска удурланып: «Олче бук кире берген-дир» – дижир улус бар боорга, Ол ынча дээн чүве-дир.

Иисустуң ёзулуг өг-бүлөзи

(Мф. 12:46-50; Лк. 8:19-21)

³¹Ооң соонда Иисустуң авазы база эр, кыс дуңмалары чедип келгеш, бажыңче кирип чадашкаш, Ону кый дээри-биле улус ыдыпкан. ³²Иисусту долгандыр хөй улус олурган. Аңаа ынчан мынча деп дамчыткан: «Эй, Силерниң аватар база дуңмаларыңар даштын Силерни айтырып турлар». ³³Ол оларга мынча деп харыылаан: «Мээң авам база ха-дуңмам кымнар болур чүвөл?» ³⁴Бодунуң чанында олурган улусту эргий кайгааш, Ол мынча дээн: «Мээң авам база ха-дуңмам бо-дур. ³⁵Чүге дээрге Бурганның күзел-соруун сагып чоруур кижини Мээң ха-дуңмам база авам болур болгай».

Тараа чажыкчызы дугайында угаадыглыг чугаа

(Мф. 13:1-23; Лк. 8:4-15)

4 ¹Иисус база катап хөл эриинге улусту өөредип эгелээн. Оон чанынга хөй чон чыгып келген, ынчангаш Ол хемеге олурупкаш, эриктен бичии ырадыр эжиндире берген, а бүгү чон хөл кыдыынга артып калган. ²Иисус улуска угаадыглыг чугаалар чугаалап, оларны хөй чүвеге өөредип турган: ³«Дыңнаар! Тараа чажыкчызы үрезин

чажып үнүп келген. ⁴Ол үрезинин чажып турда, чамдыызы орук кыдыынга кээп дүжерже, куштар ужуп келгеш, ол үрезиннерни соктап чипкен. ⁵Чамдыызы сай-даштыг, хөрзүнү чуга черже кээп дүшкен. Ол үрезин удатпайн өзүп үнүп келген, чүге дээрге хөрзүн кылын эвес болган. ⁶А хүн хүнней бергеш, ол өзүмнерни өрттендир шонуптарга, ханы дазыл тыртпаанындан, олар кадып калган. ⁷Чамдыызы тенниг хонак аразынче кээп дүжерже, тенниг хонак сырый өскеш, оларны боой базырыпкан, ынчангаш олар кулакталбайн барып, дүжүт бербээн. ⁸А бир чамдыызы үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черже кээп дүшкен болгаш мандып өскеш, чашканындан үжен, алдан, харын-даа чүс дакпыр хөй дүжүт берген». ⁹Иисус оон оларга мынча дээн: «Дыңнаар кулаа бар кижиди дыңназын!»

Тараа чажыкчызы дугайында угаадыглыг чугааның тайылбыры

¹⁰Чон тарап чоруй барганда, Иисус-биле кады он ийи элчин база өске-даа өөреникчилер артып калган. Олар Оон бо угаадыглыг чугааның чүнү айытканын айтырганнар. ¹¹Иисус мынча дээн: «Силерге Бурганның Чагыргазының чажыттарын билип алырын хайырлаандыр, а Чагырганың даштында турар болгаш, ону билбес улуска бүгү чүвени угаадыглыг чугаалар дамчыштыр ажыдып берген. ¹²Ындыг болганда Бижилгеде бижээни дег: „Олар көрзе-даа, көрбес-тир, дыңназа-даа, дыңнаваз база билбес-тир. А оон башка олар Бурганче эглип кээп, өршээл алырлар ийик“»^а.

¹³Ол оон оларга мынча дээн: «Таанда-ла бо угаадыглыг чугааны билбейн турарыңар ол бе? Ынчаарга өске кандыг-даа угаадыглыг чугааны канчап билип алыр улус боор силер? ¹⁴Тараа чажыкчызы дээрге Бурганның медээзин чажып турар кижидир. ¹⁵Орук кыдыынга кээп дүшкен үрезинге дөмей улус бар боор-дур. Олар Бурганның медээзин дыңнап турарлар, ынчалза-даа ол-ла дораан эрлик чедип келгеш, оларның сеткилинде чашкан медээни оорлап аппаар-дыр. ¹⁶Өске улус сай-даштыг черге чашкан үрезинге дөмей боор-дур. Олар медээни дыңнап кааш, ол-ла дораан өөрүшкү-биле хүлээп алырлар. ¹⁷Ынчалза-даа алыс бодунда дазыл чок болгаш, турум эвес боорлар. Оон соонда медээ ужун айыыл-халапка азы истеп сүрүүшкүнге таваржы бээр болза, олар дораан-на күткүттүрүп, өскээр чайгыла бээрлер. ¹⁸Өске улус тенниг хонакка чашкан үрезинге дөмей боор-дур. Олар база медээни дыңнап турарлар. ¹⁹Ынчалза-даа амгы амыдыралының

^а Ис. 6:9-10.

ажаанзырал-човаа, эт-хөренгизиниң дуурайы база өске-даа күзел-бодалдар оларны чардыктырып, медээни боой базырыптар болгаш, оларның үрезини дүжүт бербес. ²⁰А үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черге чашкан үрезинге дөмей улус база бар. Олар медээни дыңнап база хүлээп ап турар болгаш, чашканындан үжен, алдан, харын-даа чүс дакпыр хөй дүжүттү бээрлер.

Чырыткы дугайында

(Лк. 8:16-18)

²¹Чырыткыны кывысканда, ону сава-биле дуй базылар дээш азы орун адаанга салып каар дээш бажыңче кириер ийик бе? Чок, ону колдуже салып каар болгай. ²²Көстүп келбес кандыг-даа чажыт чүве чок база ажыттынып билдине бербес кандыг-даа ажытталчак бүдүү чүве чок. ²³Дыңнаар кулаа бар кижиди дыңназын!» ²⁴Оон ыңай Ол мынча дээн: «Дыңнаан чүвөнерни угаап-бодап чоруңар. Кандыг хемчээл-биле хемчээп бээр-дир силер, силерге база ындыызы-биле хемчээп бээр болгаш харын-даа аңаа немей бээр. ²⁵Кымда чүве барыл, аңаа оон-даа хөйүнү бээр, а кымда чүве чогул, оон бар чүвезин безин хунаай бээр».

Үрезин дугайында

²⁶Иисус улаштыр мынча дээн: «Бурганның Чагыргазы черге үрезин чашкан кижиге дөмей. ²⁷Дүне ол кижиди удуп чыдар, а хүндүс туруп кээр, ол өйдө үрезинни канчаар өзүп, үнүп кел чыдарын боду билбес болур. ²⁸Чүге дээрге чер боду-ла үрезинни чайгаар өстүрүп чыдар: баштай көк өзүмнү, оон соонда тараа бажын, дараазында баш долдур арбын тарааны. ²⁹Тараа быжа бээрге, демги тараажы ол-ла дораан хол кадыырын тудуп алыр, чүге дээрге дүжүт ажаар өй келген-дир».

Горчица үрезининиң дугайында

(Мф. 13:31-35; Лк. 13:18-19)

³⁰Иисус оон соонда мынча дээн: «Бурганның Чагыргазын чүнүң-биле дөмейлей көөрүл азы ону кандыг угаадыглыг чугаа-биле чуруп көргүзерил? ³¹Хөрзүңгө тарып турда, чер кырында бар бүгү үрезиннерниң эн бичиизи боор горчица үрезининге ол дөмей-дир. ³²А тарып каарга, горчица үрезини өзүп үнгеш, бүгү чөмниг үнүштерниң эн улуу апаар, оон адырарып келген будуктарының чаглаанга дээрниң куштары безин уя тудуп шыдаар болгай».

³³Иисус шак ындыг хөй угаадыглыг чугаалар-биле оларга Бурганның медээзин, оларның дыңнааш, билип шыдаар шаа-биле, суртаалдап

келген. ³⁴ Оларны Ол угаадыглыг чугаалар чокка черле өөредип көрбөөн, а өөреникчилери-биле чааскаан арткаш, оларга бүгү чүвени тайылбырлап берип турган.

Иисустуң шуурганны томаартканы

(Мф. 8:23-27; Лк. 8:22-25)

³⁵ Ол-ла хүннүн кежээзинде Иисус өөреникчилеринге мынча дээн: «Хөлдүн ол чарыынче кеже берээли». ³⁶ Олар чонну каапкаш, Иисустуң чонну өөредип олурганы хемезинге олурупкаш, эжиндирип чорупканнар. Оларга өске хемелер база каттыжа берген. ³⁷ Хөлге күштүг шуурган көдүрлүп келген болгаш, чалгыглар хемени часкаарга, ону суг долуп эгелээн. ³⁸ А Ол хемениң соңгу бажынга, сыртыкка бажын салгаш, удуп чыткан. Өөреникчилери Ону оттурупкаш, мынча дээннер: «Башкы! Бис дүжүп өлдүвүс-ле, Силерниң херекке албазыңар ол бе?!» ³⁹ Иисус туруп келгеш, хатты хоруп кааш, сугга мынча дээн: «Ыгтава, соксап көр!» Хат оожургай берген, шуут-ла ыржым апарган. ⁴⁰ Ол өөреникчилеринге: «Чүге ындыг кортук силер? Бүзүрелинер чогу ол бе?» – дээн. ⁴¹ Олар аажок коргуп-сүртээш, аразында чугаалажып турганнар: «Хат-даа, суг-даа Аңаа чагыртып турар, бо чогу Кымыл аан?»

Иисустуң букшуураан кижини экирткени

(Мф. 8:28-34; Лк. 8:26-39)

С ¹ Олар хөлдүн ол чарыында Герасаның* черинче эжиндирип кезип келгеннер. ² Иисус хемеден дүжүп кээрге, Аңаа уткуй чевеглерлиг куйлардан букшуураан кижини үне халып келген. ³ Ол кижини хөөржүдүлгө куйларынга чурттап турган, ынчаарга ону илчирбе-биле безин кым-даа хүлүп чадап каан. ⁴ Ону чаңгыс эвес удаа илчирбе-биле хүлүп-шарып көргөн, ынчалза-даа ол илчирбени чуура шаапкаш, хүлүгден чештинип чоруй баар турган. Ону кым-даа томаартып чадашкан чүве-дир. ⁵ Ол кижини дүне-хүндүс дивейн, чевеглер, тейлер аразынга алгырып-кышкырып, даштар-биле соктуруп чоруур турган. ⁶ Иисусту ырактан-на көрүп кааш, ол кижини Аңаа маңнап чеде бергеш, Ооң баарынга донгая кээп дүшкеш, ⁷ ыткыр үн-биле алгырган: «Силерге менден чүү херегил, Иисус, Дээди Өрүкү Бурганның Оглу? Бурганның ады-биле Силерден аашкынып дилеп тур мен: мени

* ^{5:1} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Герасаның» эвес, а «Гадараның» азы «Гересаның» деп бижээн.

хилинчектевейн көрүнер!» ⁸ Чүге дээрге Иисус дем: «Бук, бо кижиден үнүп чоруй бар!» – деп каан чүве-дир. ⁹ Иисус ол кижиден айтырган: «Сээң адын кымыл?» Демгизи мынча деп харыылаан: «Мээң адым дүк-түмен, чүге дээрге бис дыка хөй бис». ¹⁰ Оларны ол чер-чурттан үндүр сывырбазын буктар Иисустан дилеп эгелээн.

¹¹ Ол өйде даг эдээнге кодан хаван оदारлап чораан чүве-дир. ¹² Буктар Иисустан мынча деп ээрешкен: «Бисти бо хаваннарже чорудуп көрөм, оларже кире берээли». ¹³ Иисус чөпшээрээрге, буктар кижиден үнгеш, хаваннарже кире бергеннер. Бүгү кодан – ийи муң чыгыгы хаван кадыр элден хөлче шурай бергеш, дүжүп өлүп калган. ¹⁴ А хаван кадарчылары дезе маңнашкаш, болган чүүлдүн дугайында чоок-кавы хоорай-суурларга чугаалап турганнар. Чогум чүү болганын көөр-дүр дээш, чурттакчы чон чыгып келген. ¹⁵ Олар Иисустуң чанынга келгеш, дүк-түмен буктарга алыскан турган кижиниң хевин кедип алган, угаан-сегээни орталаны берген олурарын көрүп кааш, коргуп-сүртей бергеннер. ¹⁶ Болган чүүлдү көрүп турган улус букшуураан кижини-биле база хаваннар-биле чогу чүү болганын чугаалап берген. ¹⁷ Ынчан коргуп-сүртээн улус оларның чер-чуртундан ырап чоруур Иисустан дилей бергеннер.

¹⁸ Иисус хемезинге олуруп турда, буктарындан адырылган демги кижини Ооң-биле кады чоруур чөпшээрел айтырган. ¹⁹ Ынчалза-даа Ол аңаа чөпшээревейн, мынча дээн: «Бажыңыңда улузунче чана бергеш, Дээрги-Чаяакчының сеңээ чүнү кылганын база Ооң сеңээ кандыг өршээл хайырлаанын шупту улуска чугаалап бер». ²⁰ Ынчангаш ол кижини чана бергеш, Он-хоорай деп адаар чуртунга Иисустуң аңаа чүнү кылганын улуска чугаалап эгелээн. Бүгү чон кайгап-хаараар болган.

Дарганың уруун диргискени болгаш

аарыг херээженни экирткени

(Мф. 9:18-26; Лк. 8:40-56)

²¹ Иисус ол чарыкче хемелиг дедир кезип кээрге, Ооң чанынга хөй чон чыгып берген. Ол хөл эриинге артып калган. ²² Синагога даргаларының бирээзи боор Иаир деп кижини аңаа чедип келгеш, Иисусту көрүп каан. Ол Иисустуң мурнунче кээп дүшкеш, ²³ Оон аажок дилеп, мынча дээн: «Мээң уруум өлүп чыдыр, ол экирий берип, дириг артсын дээш, аңаа холунар дегзип көрүңерем!» ²⁴ Иисус ооң-биле кады чорупкан. Мөөң чон Ону бүгү талаларындан үглөп, кызавышаан, Ооң соондан чоруп олурган.

²⁵ Ынчан ол черге он ийи чыл дургузунда ханы төктүп аараан херээжен кижиге турган. ²⁶ Ол херээжен хөй-ле эмчилерге чеже-даа эмнеткен, хамык бар кошкулун эмнедир дээш, хей черге чарып каапкан, ынчалза-даа ооң кадды улам-на дорайтап бар чыткан. ²⁷ Иисустун дугайында дыннап кааш, ол херээжен улус аразы-биле иткилежип эрткеш, Ооң артындан чоокшулап келгеш, Ооң кеткен хевинге дээй каапкан. ²⁸ «Мен оода-ла Ооң кеткен хевинге дээпсимзе, экириир боор мен» — деп, ол херээжен бодаан чүве-дир. ²⁹ Ол-ла дораан ооң ханы төгүлбейн барып, аарыындан экирээнин билип каапкан. ³⁰ Иисус Бодундан ачы-буянныг күш үне бергенин ол дораан эскерип кааш, мөөң чонче эргилип кээп, эргий кайгаттынгаш: «Мээң хевимге кым дээпти?» — деп айтырган. ³¹ Өөреникчилери кайгай бергеш, мынча дээннер: «Силерни хүрээлээн чоннун кызып-кыйып турарын көрбейн турар эвес силер: „Меңээ кым дээпти?“ — деп ол чүнер ирги?» ³² Ынчалза-даа Иисус кымның ону кылыпканын көөр дээш, дескиндир кайганып туруп берген. ³³ Бодунун каддык апарганын билип кааш, демги херээжен кортканындан сириңейнип, чеде бергеш, Ооң мурнунга доңгая кээп дүшкеш, чүвенин байгы-ла шынын Аңаа чугаалаан. ³⁴ Иисус аңаа мынча дээн: «Кызым, бүзүрелиң сени экиртип-камгалап кагды, амыр-тайбың чорупкаш, аарыындан адырлып ал».

³⁵ Иисус ону чугаалап турар аразында, синагога даргазы Иаирниң бажынындан медээ чедирген улус келгеш, мынча дээннер: «Сээң уруун өлүп калды. Башкыны ам хей-ле шүүдетпе». ³⁶ Ынчалза-даа Иисус ону дыннааш, синагога даргазынга: «Кортпа, чүгле бүзүр!» — дээн. ³⁷ Ол Пётрдан, Иаковтан база ооң дунмазы Иоанндан өске кымның-даа Ооң-биле кадды чоруурун чөпшээрэвээн. ³⁸ Олар Иаирниң бажынынга чедип кээрге, Ол аажок улуг хөлзээзин-дүвүрелди база ишкирнигип ыглап-сыктаан улусту көрүп каан. ³⁹ Иисус бажыңче кирип келгеш, мынча дээн: «Силер чүге дойлуп-хөлзеп, ыглап-сыктап тур силер? Бо уруг өлбөөн, а анаа удуп чыдар кижиге ышкажыл». ⁴⁰ Олар Ону кочулап, каттыржы бергеннер. Иисус шупту улусту дашкаар үндүрүпкеш, Боду уругнун ада-иези болгаш үш өөреникчизи-биле кадды ооң чыткан өрээлинче кире берген. ⁴¹ Ол кысчыгаштын холундан тудуп алгаш, мынча дээн: «Талифа, куми!» (ол дээрге: «Кызыжак, сенээ чугаалап тур мен, тур!» — дээни ол). ⁴² Уруг ол-ла дораан туруп келгеш, кылаштап эгелээн (ооң хары он ийи чедип турган чүве-дир). Ону көргөн улус аажок кайгап-хараан. ⁴³ Болган чүүл дугайында кымның-даа билбес боорун Иисус оларга шыңгы чагаан, а уругга чемден бээрин айыткан.

Назареттиң чурттакчыларының

Иисусту хүлээп көрбээни

(Мф. 13:53-58; Лк. 4:16-30)

6 ¹ Иисус оортан чоруткаш, Бодунун өөреникчилери-биле кадды төрөөн хоорайынче эеп келген. ² Амыр-дыш хүнү үнүп кээрге, Ол синагогага чонну өөредип эгелээн. Дыннап турган дыка хөй улус кайгап-харап, чугаалажы берген: «Ооң бо хамык чүвези кайыын келгенил? Ындыг мерген угаанны Аңаа кым бергенил? Ол ындыг кайгамчык чүүлдерни чаяп турар-дыр! ³ Ол дээрге Марияның оглу, Иаковтун, Иосийниң, Иуданың база Симоннун акызы, бызаңчы кижиге эвес ийикпе? Оон кыс дунмалары база бистин аравыста эвес чүве бе?» Ынчангаш олар Ону хүлээп көрбөөннер. ⁴ Иисус оларга: «Медээчи каяа-даа алдар-хүндүлүг боор, ону чүгле бодунун хоорайынга, чоок улузунун аразынга база бажыңыңа үнелеп көрбөс чүве» — дээн. ⁵ Ынчангаш Ол кандыг-даа кайгамчык чүүл кылып чадашкан, чүгле элээн каш аарыг кижиге холун дээскеш, экиртип каан. ⁶ Иисус ол улустун бүзүрел чогу аажок элдепсинген. Ол ооң соонда чоок-кавы суурларны эргий кезип, улусту өөредип чорупкан.

Иисустун он ийи элчинни чорутканы

(Мф. 10:1, 5-15; Лк. 9:1-6)

⁷ Иисус он ийи элчинни Бодунче кыйгырып алгаш, оларга буктарны үндүр сывырар эрге-күштү бергеш, ийи-ийилеп, тарадыр чорудуп эгелээн. ⁸ Иисус оларга мындыг чагыг берген: «Орукче үнерде, даянгыштан өске чүнү-даа албаңар: аыш-чем-даа, хап-сава-даа, акша-мөңгүн-даа албаңар. ⁹ Идиктеринер кеткеш, кеткен хевинерден аңгыда, солуп кедер хеп албаңар. ¹⁰ Кандыг бажыңче кирип келгендир силер, ол черден чорбаан шаанарда, аңаа чурттап артып калыңар. ¹¹ А кандыг-бир черге силерни хүлээп албас азы тооп дыңнаваң болза, ол черден чоруурунарда, ол улуска херечилел-сагындырыг кылдыр буттарыңар довураан кактап кааптыңар»*. ¹² Өөреникчилер чорупкаш, бачыдын миннип, Бурганче эглириниң чугулазын улуска суртаалдап эгелөөннер. ¹³ Олар хөй буктарны үндүр сывыртааннар база хөй аарыг кижини елей деп үс-биле чагаш, экиртип кааннар.

* ^{6:11} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: ол хоорайга көөрдө, Содом биле Гоморрага шииткел хүнүнде өршөөл улуг боор» — деп сөстөрни немээн.

Иоанн Медеглекчиниң өлгени

(Мф. 14:1-12; Лк. 9:7-9)

¹⁴ Иисустун ады чер болганга нептереп, билдингир апарган болгаш, Ирод хаан* база Оон дугайында дыннап каан. Чамдык улус мынча дээр болган: «Ол болза Иоанн Медеглекчиниң өлүглерден катап дирилгени ол-дур, ынчангаш ам ындыг кайгамчык чүүлдер кылып турар-дыр». ¹⁵ Өскелери мынча дээр болган: «Ол – Илия-дыр». А чамдыктары: «Ол – эрте-бурунгу медээчилернин бирээзи-дир» – дээннер. ¹⁶ А Ирод ол бүгүнү дыннааш, мынча дээн: «Ол болза мээң бажын кестиртип кааным Иоанның катап дирилгени ол-дур».

¹⁷⁻¹⁸ Ол үеде Ирод бодунун акызы Филипптин кадайы Иродиаданы кадайланып алган турган, а Иоанн Иродка: «Акынның ап чораан кижини кадайланыр эрген чок» – деп чугаалап шаг болган. Ынчангаш Ирод Иоанны кара-бажынга хоругдап каарын дужааган турган. ¹⁹ Иродиада Иоаннга хорадааш, ону өлүртүп каар арга-хорга дилей берген. Ынчалза-даа ол чүнү-даа канчап чадап каан, ²⁰ чүгө дээрге Ирод Иоанны ыдык, Бурганга шынчы кижиде деп билир болгаш, оон сестир база хүндүлээр, а ындыг болганда, кадагалаар чораан. Иоанның суртаалдары ону хөлзедип-даа турган болза, Ирод ол чугааларны күзелдии-биле дыннаарынга ынак бооп келген. ²¹ Ынчалза-даа эптиг өй тыпты берген. Иродтун төрүттүнген хүнү кээрге, ол оон доюнче бодунун ызыгууртан дүжүметтерин, шериг баштыңчыларын база Галилеяда эң хүндүткелдиг улусту чалап алган. ²² Ол дойга Иродиаданың уруу** самнааш, Иродка база оон аалчыларынга аажок тааржып, магададыпкан. Ирод ол уругга: «Күзээн-не чүвөнни менден диле, сенээ ону бээр мен» – дээн.

²³ Ирод оон аңаа мынча деп дангыраглаан: «Менден чүнү-даа дилээр болзунза, күрүнемниң чартыын-даа болза, сенээ бээр мен!» ²⁴ Ол уруг үнгеш, авазындан сүме айтырган: «Чүнү дилээр мен?» Оозу: «Иоанн Медеглекчиниң бажын диле» – дээн. ²⁵ Уруу далаш-биле хаанга дедир келгеш, мынча деп дилээн: «Менээ ам дораан Иоанн Медеглекчиниң бажын калбак тавакка салгаш, эккеп бээринерни

* ^{6:14} Ирод – Иисус Христостун төрүттүнген үезинде дөрт кезекке чарбаан бүдүн Иудеяга хаан турган Улуг Ирод хаанның оглу, адазының өлүмүнүн соонда Галилея болгаш Переяны чагырып эгелээн Ирод Антипа ол-дур.

** ^{6:22} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Иродиаданың уруу» эвес, а «Оон Иродиада дээр уруу» деп бижээн.

күзээр-дир мен». ²⁶ Хаан аажок мунгараан, ынчалза-даа аалчыларының мурнунга аксы-сөзүн берген болгаш, уругга ойталавас-тыр деп бодап алган. ²⁷ Ынчангаш хаан ол-ла дораан Иоанның бажын эккээрин дужаагаш, бир шерийн ыдыпкан. ²⁸ Шериг кижиде баргаш, кара-бажынга Иоанның бажын одура шапкаш, тавакка салып эккелгеш, демги уругга берипкен. А ол уруг ону авазынга аппарып берген. ²⁹ Иоанның өөреникчилери ону дыннап кааш, чедип келгеннер болгаш оон мага-бодун ап алгаш, чевег-куйга орнукшудуп кааннар.

Беш муң кижини тоттурганы

(Мф. 14:13-21; Лк. 9:10-17; Ин. 6:1-14)

³⁰ Элчиннер шупту Иисуска ээп келгеш, чүнү кылганын база чонну чүү чүвеге өөреткенин Аңаа дөгөрезин чугаалап бергеннер. ³¹ Иисус оларга мынча дээн: «Мээң-биле кады ээн черже аңгыланып чоруптунар, аңаа кезек дыштанып алыр силер». Чүгө дээрге оларның турган черинде улус дыка хөй болгаш, оларга чемненер безин хос-чай тывылбас болган. ³² Ынчангаш олар ээн, озалааш черже чүгө боттары хемелиг эжиндирип чорупканнар.

³³ Ынчалза-даа оларның эжиндирип чорупканын көргөн база оларны кымнар дээрзин билир улус ол черже бүгү суурлардан, хемени мурнаар дээш, эрик кыды-биле маңнажыпкаш, ынаар мурнап чеде берген. ³⁴ Иисус хемеден үнүп келгеш, манап турган хөй чонну көргеш, оларны кээргей берген, чүгө дээрге олар кадарчызы чок хойларга дөмей болганнар. Ынчангаш Ол улусту хөй чүвеге өөредип эгелээн. ³⁵ Кежээликтей, хүн ажып турда, Оон өөреникчилери Аңаа чедип келгеш, мынча дээннер: «Бо чер ээн-дир, шак-үе база орайтаан-дыр. ³⁶ Улусту тарадыптынар, чоок-кавы суурларже баргаш, боттарынга чиир чемден садып алзыннар». ³⁷ Ынчалза-даа Ол мынча деп харылаан: «Силер оларны чемгеринер». Өөреникчилери мынча дээннер: «Кай барык ийи чүс мөңгүн чоос-биле чем саткаш, бо хамык улусту чемгерер ужурлуг бис бе?» ³⁸ Ол оларга мынча дээн: «Силерде чогум чеже хлеб бар-дыр? Баргаш, көрүп көрүнерем». Олар баргаш, санап эккелгеш, мынча дээннер: «Беш хлеб болгаш ийи балык бар-дыр». ³⁹ Иисус ынчан улусту ногаан оът-сигенниг черге бөлүктөй олуртуптары дужааган. ⁴⁰ Ынчангаш шупту улус чүс-чүс база бежен-бежен кижиде кылдыр бөлүктөй олуруп алган. ⁴¹ А Ол беш хлеб биле ийи балыкты алгаш, дээрже көрүнгеш, аыш-чем дээш, Бурганга өөрүп-четтирген болгаш хлебтерни кезектей үзе тырткылааш, өөреникчилеринге дамчыдып эгелээн. А олар хлебти улуска үлеп турганнар. Оон ийи балыкты

база шупту улуска чедиштир үледипкен. ⁴²Шупту улус ону чигеш, тода берген. ⁴³Харын-даа чем артыын чыгаш, он ийи аргаан хааржакты долдуруп алганнар. ⁴⁴Чемни беш муң эр кижичиген чүве-дир.

Иисустуң суг кырлап кылаштааны

(Мф. 14:22-36; Ин. 6:15-21)

⁴⁵Иисус оон дораан Бодунун өөреникчилеринге: «Хемеге олуруп-каш, хөлдүн ол чарыында Вифсаида суурже эжиндирип кеже беринер» — деп дужааган. А Боду чонну чандыраар дээш, артып калган. ⁴⁶Улус тарай бээрге, Иисус мөргүп аары-биле дагже чорупкан. ⁴⁷Кежээ дүшкенде, өөреникчилерниң хемези хөл ортузунга чораан, а Ол эрикке чааскаан турган. ⁴⁸Удур хат хадып турар болгаш, оларга эжиндирериниң бергезин Иисус көрүп каан. Даң адып орда, Ол хөлдүн суун кырлап, оларже чорупкаш, хемени хензигден-не эрте база бээр часкан. ⁴⁹Ынчалза-даа олар Ооң суг кырлап чоруурун көргөш, бо-даа хей-сүнезин-дир деп бодааш, кортканындан алгыржы бергеннер. ⁵⁰Чүге дээрге Ону көргөш, өөреникчилер шупту аажок корткан. Ынчалза-даа Иисус ол-ла дораан олар-биле чугаалажып эгелээн: «Орталанынар, Мен-дир мен, кортпаңар!» ⁵¹Оон Ол хемеге олар-биле кады олуруп алган. Хат ол-ла дораан оожургай берген. Өөреникчилер аажок кайгап-хараан. ⁵²Чүге дээрге Ооң хлебтер-биле кылганы кайгамчык чүүлдү безин билип шыдаваан улус чүве-дир. Оларның чүрөктериниң чүве билбези ол хире болган.

⁵³Ол чарыкче кечип келгеш, Геннисареттиң черинге кээп, эрикке доктаап турупканнар. ⁵⁴Олар хемеден дүжүп кээри билек, чурттакчы чон Иисусту танып каан. ⁵⁵Улус чоок-кавы черлерни эргий халыш-каш, аарыг улузун орун-дөжектери-биле катай, Ону ында турар деп дыңнааны черже эккелгеш турупканнар. ⁵⁶Ол кандыг-даа хоорайларга, суурларга, турлагларга чедип кээрге, чурттакчылар аарыг кижилерин төп шөлдөргө үндүргөш туруп берген. Ооң хевиниң оода-ла эдээнге-даа дээрин оларга чөпшээрээрин улус Иисустан дилеп турган. Аңаа дегген кижичи бүрүзү экирий бээр болган.

Бурганның хоойлулары улустуң доктаатканы

сагылга-дүрүмнерден чугула

(Мф. 15:1-20)

7 ¹Иерусалимден чедип келген фарисейлер болгаш элээн каш ном-хоойлу тайылбырлакчызы Иисустуң чанынга чыгып келгеннер. ²Олар Ооң чамдык өөреникчилериниң арыг эвес холдарын

чугбайн, чемненип олурарын эскерип кааннар. (³Херектин ужуру чүдөл дээрге, бүгү иудейлер, а фарисейлер кымдан-даа артык, бурунгу чаңчылдарын шыңгы сагыыр, тускай чурумчуткан аайы-биле холун чугбаан шаанда, чемненип олурбас улус чүве-дир. ⁴Базаардан садыглашкаш келгеш, олар холун чугбаан шаанда*, чем чивес турган. Оларның сагыыр кылдыр хүлээп алган оон-даа өске дыка хөй сагылга-дүрүмнери бар, чижеглей алырга, аяктарны, дөмбүннерни, чес сакпыңнарны, дөжектерни чурумчуткан аайы-биле чууру дээн ышкаш.) ⁵Ынчангаш фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларының Иисустан айтырганы ол: «Чүге Силерниң өөреникчилеринер ада-өгбелерниң ёзу-чаңчылын тоовазыл? Чүге олар арыг эвес холдарын чугбайн, чем чиририл?» ⁶Иисус мынча деп харыылаан: «Ийи арынныглар, силерниң дугайыңарда Бурган Исаия медээчинин номунга шын-на бижээн-дир: „Бо улус Мени аксы-биле хүндүлээр, а херек кырында оларның чүрөктери Менден ырак. ⁷Оларның мөгөйи ажык чок, чүге дээрге оларның өөредии — улус чогааткан сагылга-дүрүмнер-дир“^а. ⁸Силер Бурганның айтышкынын тоовайн каапкаш, улустуң чаңчылдарын эдерип чоруур-дур силер»**. ⁹Оон Ол мынча дээн: «Силер боттарыңарның сагылга-дүрүмнеринер сагыыр дээш, Бурганның айтышкынын тоовайн каапканыңарны угаанныг чорук деп бодаар-дыр силер. ¹⁰Моисей силерге Бурганның айтышкынын дамчыткан-на болгай: „Ачаң биле аваны ханы хүндүлөө“, ол ышкаш: „Ачазы биле авазын бак сөглээр кижини өлүмгө онаар херек“. ¹¹⁻¹²А силерниң чугаанар ёзугаар кандыг боор-дур? Ава-ачазыңа: „Менден алыр ужурлуг чүвенерни Бурганга өргүүрүм ол-дур“ — дээр кижичи бар болза, силер аңаа ава-ачазыңа чүнү-даа кылырын чөпшээревейн баар-дыр силер. ¹³Силер оон-биле Бурганның сөзүн боттарыңарның-на саналдаан чаңчылдарыңар дээш, үрөп турар-дыр силер. Өске-даа шак ыңдыг чүүлдериңдер эңдере кылып чоруур-дур силер».

* ^{7:4} «Олар холун чугбаан шаанда» деп сөстөрниң өске утказы: «Олар садып эккелген хамык чүвезин чугбаан шаанда» — бооп чадавас.

** ^{7:8} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Аяк-сава чурун сагып база өске-даа шак ыңдыг чүүлдериң хөйү-биле кылып турар-дыр силер» — деп сөстөрни немээн.

¹⁴ Иисус чонну база катап чыып алгаш, мынча дээн: «Шуптунар Мени дыңнааш, билип аарын кызынар. ¹⁵⁻¹⁶ Кижиге дашкаартан кирип кээр чүү-даа чүве ону бужартадып шыдавас. Кижинин бодундан үнүп кээр чүве харын ону бужартадыр»*. ¹⁷ Ол чонну каапкаш, бажынче кирип кээрге, өөреникчилери демги угаадыгылыг чугааның дугайын Оон айтырганнар. ¹⁸ Ол оларга мынча дээн: «Таанда-ла силер ам-даа билип шыдавааныңар ол бе? Кижиге дашкаартан кирип кээр чүү-даа чүве ону бужартадып шыдавас дээрзин көрбээниңер ол бе? ¹⁹ Чүге дээрге ол кижинин чүрөөнче эвес, а ишти-хырнынче киргеш, оон мага-боттан үне бээр болгай». (Шак ынчалдыр Ол бүгү аьш-чем аймаан арыг деп чарлаан.) ²⁰ Оон ыңай мынча дээн: «Кижинин бодундан үнүп турар чүве харын ону бужартадыр. ²¹ Кижинин иштинден, оон чүрөөндөн үнер чүүлдер бо-дур: бузуттуг бодалдар, самыраар чорук, ооржу база өлүрүкчү чорук, ²² кады чурттаан эжинге шынчы эвес чорук, чазый чорук, кара сагыш, меге, туттунмас самыраашкын, адааргал, хоп-нүгүл, бодун тогдунары база сээдең чорук. ²³ Кижинин иштинден үнер бо бүгү бузут харын ону бужартадып турар».

Өске чер чурттуг херээженниң бүзүрээни

(Мф. 15:21-28)

²⁴ Иисус Галилеядан үнгеш, Тир болгаш Сидон хоорайларнын чоок-кавызынче чорупкан. Ол бир бажыңга туруп алгаш, өске улус Оон келгенин билбес боорун күзөөн, ынчалза-даа дөмей-ле ону чажырып шыдаваан. ²⁵ Уруу буква алыскан бир херээжен база Иисустун келгенин билип каан. Ол херээжен доп-дораан ынаар чеде бергеш, Оон буттарынын баарыңга доңгая кээп дүшкен. ²⁶ Ол херээжен иудей эвес, а Сириянын Финикиязы дээр чер чурттуг кижиге болган. Херээжен Иисустан оон уруунче кире берген букту үндүр сывырып бээрин ээрежип эгелээн. ²⁷ Иисус мынча дээн: «Уругларнын чемин хунаап алгаш, ыттарга каап бээрге, кайын боор». ²⁸ А ол херээжен мынчаар харыылаан: «Дээрги, а ыттар база-ла уругларнын чемненген столундан кээп дүшкен тогланчы чыып чиир ышкажыгай». ²⁹ Иисус ынчан аңаа мынча дээн: «Ындыг эки харыың дээш, чана бер, бук сээң уруундан үне берди». ³⁰ Ол херээжен бажыңыңа чедип келгеш, көөрге, уруу орун-дөжөөнде чыдар, а бук оон үне берген болган.

* ^{7:16} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бар: «Дыңнаар кулаа бар кижиге дыңназын!» — деп сөстөр эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар.

Иисустун үнү чок, дүлей кижини экирткени

³¹ Иисус Тирнин чоок-кавызындан үнгеш, Сидон хоорайны таварып эрткеш, Он-хоорай девискээрин таварыштыр Галилея хөлүнче чорупкан. ³² Ол черге улус үнү чок, дүлей кижини Иисуска эккелгеш, аңаа холун дегзип, экиртирин Оон дилээннер. ³³ Иисус ону улустан ырадыр аппаргаш, Бодунун салааларын оон кулактарынче суккаш, оон дүкпүрүпкеш, демги кижинин дылыңга дээй каапкан. ³⁴ Ол оон соонда карактарын дээрже шиглей көрүңгеш, хандыр улуг тынгаш, аңаа: «Еффафа!» — дээн. (Ол дээрге «Ажыттын!» дээни ол.) ³⁵ Демги кижиге ол-ла дораан дыңнап турар апарган, оон дылы чештине берип, иле-тода чугаалап эгелээн. ³⁶ Иисус бо дугайында кымга-даа чугаалаванар деп дужааган. Ынчалза-даа Ол шынгыгы хораан тудум, шупту улустун ол дугайында медээни тарадыры дам баар болган. ³⁷ Олар аажок кайгап-харааш, мынча деп турганнар: «Оон кылып турар хамык чүвези — эки-дир. Ол дүлей улусту — дыңнап турар, үнү чок улусту — чугаалап турар кылып каар-дыр!»

Иисустун дөрт муң кижини тоттурганы

(Мф. 15:32-39)

8 ¹ Ол-ла хүннерде Иисустун чаныңга база катап хөй мөөң чон чыгылып келген, а оларнын чиир чеми чок болган. Иисус өөреникчилерин кый деп алгаш, оларга мынча дээн: ² «Бо улусту кээргээр-дир мен: олар Мээң чанымга үш хонук турдулар, а ам чиир чеми артпаандыр. ³ Улусту бажыңнарынче аш хевээр чорудуптар болзумза, орукка харыксырап каарлар, а оларнын чамдыызы кайы ырактан келген болгай». ⁴ Оон өөреникчилери кайгай бергеннер: «Мындыг ээн черге бо улустун шуптузун чемгериптер хире хлебти кайыын тып алыр бис?» ⁵ Иисус олардан мынча деп айтырган: «Силерде чеже хлеб барыл?» Олар: «Чеди» — деп харыылаан. ⁶ Иисус хамык улуска черже олурутарын дужааган. Оон чеди хлебти алгаш, аьш-чем дээш, Бурганга өөрүп-четтиргеш, оларны кезектей үзе тырткылааш, өөреникчилеринге дамчыдып берген. Олар хлебти чонга үлеп бергеннер. ⁷ Өөреникчилеринде аңаа немей каш бичежек балык база бар болган. Иисус олар дээш, Бурганга өөрүп-четтиргеш, чонга база үлеп бээрин өөреникчилеринге дужааган. ⁸ Улус тоткуже чиген, а арткан кескиндилер-биле чеди аргаан хааржакты долдуруп алганнар. ⁹ Аңаа дөрт муң чыгыгы кижиге турган. Иисус оларны чандырыпкан, ¹⁰ а Боду ол-ла дораан өөреникчилери-биле кады хемеге олурупкаш, Далмануфа девискээринге эжиндирип келген.

Иисустан бадыткал демдээн негээни

(Мф. 16:1-4)

¹¹ Ол черге Иисуска фарисейлер чедип келгеш, Ооң-биле маргыжып эгелээннер. Иисусту шенээр дээш, Ооң күчү-күжү дээрден дээрзин көргүзүп турар бадыткал демдээн Оон негей бергеннер. ¹² Иисус хандыр улуг тынгаш, мынча дээн: «Бо үениң улузу чүге-ле Менден бадыткал демдээ негээрил? Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бо салгалдың улузунга бадыткал демдээ турбас». ¹³ Ол оон оларны каапкаш, хемеге олуруп алгаш, ол чарыкче эжиндирип жеже берген.

Фарисейлер биле Иродтуң ак-сеткилдиг эвези

(Мф. 16:5-12)

¹⁴ Ооң өөреникчилери хлеб хүнезиннеп алырын утгуп алган болгаш, хемеде чүгле чангыс хлеб бар болган. ¹⁵ Орук ара Иисус оларны кичээндирип чораан: «Көрдүнер бе, фарисейлерниң база Иродтуң ажыткызындан кичээнип чорунар». ¹⁶ Ооң чүнү чугаалаанын билип чадашкаш, өөреникчилери аразында чугаалажы бергеннер: «Бисте хлеб чок боорга, Ол ынча дээн эвеспе?» ¹⁷ Оларның чүнү чугаалажып турарын билир болгаш, Иисус мынча дээн: «Хлеб албааныңар дугайында чугаалашкаш чоор силер. Таанда-ла силер ам-даа көрбес база угаап билбес хевээр силер бе? Силерниң чүректеринер чүве билбес хевээр бе? ¹⁸ Карактыг хиреңерде, көрбезинер ол бе? Кулактыг хиреңерде, дыңнавазыңар ол бе? Таанда-ла сагынмас-тыр силер бе? ¹⁹ Мен беш хлебти беш муң кижиге чедиштир үлөптеримге, чеже аргаан хааржак ишти чем артынчылары чыып алчык силер?» Олар: «Он ийи» — деп харыылааннар. ²⁰ «А Мен чеди хлеб-биле дөрт муң кижини тоттур чемгериптеримге, чеже аргаан хааржак ишти чем артынчылары чыып алчык силер?» Олар: «Чеди» — деп харыылааннар. ²¹ Ол ынчан олардан база катап айтырган: «Таанда-ла ам-даа билип шыдавайн тур силер бе?»

Иисустуң согур кижини Вифсаидага экирткени

²² Олар Вифсаидага чедип кээрге, Иисуска согур кижини эккелгеш, аңаа холун дегзип, экиртип каарын дилээннер. ²³ Ол согур кижини холундан чедип алгаш, суурдан үндүре берген. Оон ооң карактарынче дүкпүрүпкеш, Бодунуң холдарын олче салгаш, айтырган: «Кандыг-бир чүве көре-дир сен бе?» ²⁴ Оозу көрүп туруп-туруп, мынча дээн: «Эрткен-дүшкен кижилерни көрүп тур мен. Олар ыяштарга

дөмей-дирлер». ²⁵ Иисус ынчан холдарын база катап ооң карактарынга дээскен. Ооң соонда демги кижиге каракталы бергеш, хамык чүвени тода көрүп турар апарган. ²⁶ Иисус ол кижиге: «Улуска чугаалавазы-биле суурже барба» — деп чагып кааш, бажынынче чорудупкан.

Пётрнуң Иисусту Христос деп хүлээп көргени

(Мф. 16:13-20; Лк. 9:18-21)

²⁷ Иисус Бодунуң өөреникчилери-биле кады Галилеядан Филипптин Кесариязы хоорайны хүрээлээн суурларже чорупкан. Орук ара Ол олардан айтырган: «Мени улус кым деп билип турарыл?» ²⁸ Өөреникчилер мынча деп харыылаан: «Чамдыктары Силерни Иоанн Медеглекчи дээр-дир, өскелери — Илия, а үшкүлери — эрте-бурунгу медээчилерниң бирээзи дээр-дир». ²⁹ Иисус ынчан айтырган: «А силер Мени кым деп бодаар силер?» Пётр мынча деп харыылаан: «Силер — Христос, Бурганның шилип алганы Кижиге-дир силер». ³⁰ Иисус оларга Ону кым дээрзин кымга-даа чугаалавазын дужаап каан.

*Иисустуң хилинчектенип өлүрүнүң**дугайында баш удур чугаалааны*

(Мф. 16:21-28; Лк. 9:22-27)

³¹ Иисус ынчан оларны мынчаар өөредип эгелээн: «Кижиге амытан Оглу хөй хилинчекти көрүп эртер, Ол баштыннарга, Бурганның дээди бараалгакчыларынга база ном-хоойлу тайылбырлакчыларынга тооп көрдүрбес, а оон өлүртүп каар, ынчалза-даа үшкү хүнде катап дирлип кээр». ³² Ол дугайында Иисус ажы-биле чугаалап берген. А Пётр Ону кыдыынче кый депкеш, Ооң-биле чөрүже берген. ³³ А Иисус Бодунуң өөреникчилеринче көрнүп келгеш, Пётрга шынгыы чугаалаан: «Менден чайлап чор, эрлик! Бодалдарың Бурганныы эвес, а улустуу-дур».

³⁴ Иисус ооң соонда чонну болгаш өөреникчилерин кый деп алгаш, оларга мынча дээн: «Мени эдерер дээн кижиге бар болза, ол бодун бүрүнү-биле өргүзүн, бодунуң белдир-крезин чүктезин база Мени эдерип чорупсун. ³⁵ Бодунуң амы-тынын камгалап алыр дээн кижиге амы-тынын ышкынып алыр, а амы-тынын Мен дээш база Буянның Медээ дээш ышкынган кижиге амы-тынын камгалап алыр. ³⁶ Бүгү делегейни холга кирип-даа алза, амы-тынын чок кылып аар болза, ооң ол кижиге ажы-чүл? ³⁷ Амы-тынын дедир эгидер дээш, ол кижиге чүнүң-биле төлээрил? ³⁸ Бо самыыраан база бачыттыг салгалдың аразында чурттап чорааш, Менден болгаш Мээң сөстөрүмден

ыядып-човаар кижиге бар болза, Кижиге амытан Оглу база дээрнин ыдыктыг төлөөлери-биле кады, Ооң Адазынын күчү-күжүнге бүргеткен чедип келгеш, ол кижиден ыядып-човаар болгай».

9 Оларга немей мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: мында турар улустун чамдыызы, өлбейн чыткаш-ла, Бурганның Чагыргазы Ооң бүгү күчүзү-биле келген турарын көрүп каар».

Иисустун хевир-шырайының өскерилгени

(Мф. 17:1-13; Лк. 9:28-36)

2 Алды хүн эрткенде, Иисус Пётрну, Иаковту база Иоанны эдерткеш, чүгле ол үш кижиге-биле кады бедик дагже үне берген. Аңаа, олар көрүп турда, Ооң хевир-шырайы өскерли берген. 3 Ооң хеви чайынналчак ак боорда, кымнын-даа ынчалдыр будуп шыдавазы дег, аккыр апарган. 4 Хенертен Илия биле Моисей ийи көстүп келгеш, Иисус биле чугаалажы берген. 5 А Пётр Иисуска мынча дээн: «Башкы, мында турарывыс эки-дир! Үш чадырдан тип берээли: бирээзин – Силерге, өскезин – Моисейге, база бирээзин – Илияга». 6 Пётр чүнү чугаалаар аайын тыппайн, дөмей эдипкен, чүге дээрге өөреникчилер аажок корга берген чүве-дир. 7 Ол өйде булут көжүп келгеш, оларны шыва апкан, а булут аразындан үн дыңналган: «Бо дээрге Мээң ханы ынак Оглум-дур, Ону дыңнап чоруңар!» 8 Ол-ла дораан долгандыр кайгаттынгаш, өөреникчилер Иисустан башка олар-биле кады турар кижиге көрбөөннөр.

9 Дагдан бадып олура, Иисус оларны шыңгы сагындырып каан: «Кижиге амытан Оглу өлүглерден катап дирилбээн шаанда, бо көргөн чүүлүңер дугайында кымга-даа чугаалавас силер». 10 Олар ук болушкуннун чажыдын кадагалап арттырза-даа: «„Өлүглерден катап дирлир“ – дээрге, ол чүү дээни ол?» – деп, аразында бо-ла чугаалажы бээр турганнар. 11 Өөреникчилер Иисустан мынча деп айтырган: «Чүге ном-хоойлу тайылбырлакчылары Илия Христосту мурнай кээр ужурлуг деп турарыл?» 12 Ол мынчаар харыылаан: «Хамык чүвени чурумчудуп, аайлаар дээш, Илияның мурнай кээр ужурлуу чөп болгай. А Бижилгеде Кижиге амытан Оглунун дугайында мынчаар база биживээн чүве бе: „Ол хөй хилинчекти көрүп эртер база улуска дора көрдүрер“. 13 Силерге чугаалап тур мен: Илия чедип келген, а улус ону Бижилгеде оон дугайында бижээни дег, шак ынчаар кара туразында аажылап, бак көргөн».

Букишуураан оолду экирткени

(Мф. 17:14-20; Лк. 9:37-43)

14 Иисус ол үш өөреникчизи-биле артып калган өөреникчилеринге чедип келгеш, оларны хөй чон хүрээлеп алганын база олар биле ном-хоойлу тайылбырлакчыларының маргыжып турарын көрүп каан. 15 Хамык улус Иисусту көргөн дораан-на кайгай берип, Аңаа уткуй маңнажып келгеш, мендилешкен. 16 А Ол олардан мынча деп айтырган: «Бо улус-биле араңарда чүнүн дугайында маргыжып тур силер?» 17 Чон аразындан бир кижиге Аңаа мынча дээн: «Башкы! Мен Силерге оглумну эккелдим. Олче бук кире бергеш, үн-чугаа чок кижиге кылып кагды. 18 Бук ону аажок хилинчектээр-дир: кырынче шурай бергеш, черже ужур октаптарга, оолдун аксындан көвүк шуурап, диштерин кыйыраткаш, көжүп каар-дыр. Мен Силернин өөреникчилеринерден букту оглумдан үндүр сывырып бээрин диледим, ынчалза-даа олар чадап кагдылар». 19 Иисус оларга: «О, бо салгалдың бүзүрел чок улузу! Силер-биле Мен чеже мынчап чоруур мен? Силерни чежеге дээр шыдажып кээр мен? Ол оолду Менче эккелинер» – деп харыылаан. 20 Оолду Иисуска эккелгеннер. Оон бугу Иисусту көрүп кааш-ла, оолду курулдуруп эгелээн. Ол оол кээп дүшкеш, черге сиринейнип база чулуп, аксындан көвүк төктү берген. 21 Иисус ынчан оон ачазындан: «Кажандан бээр мынчап барган кижил бо?» – деп айтырган. Демгизи мынча деп харыылаан: «Чажындан-на. 22 Бук оглумну чок кылыр дээш, ону от болгаш сугже киир октап шаг болду. Силер шыдаар болзуңарза, бисти кээрге, дузалап көрүңер!» 23 Иисус аңаа мынча дээн: «„Шыдаар болзуңарза“ – деп, ол чүү дээриң ол? Бүзүрээр-ле болзуңза, бүзүрөөн кижиге чүнү-даа кылып боор чүве». 24 Оолдун ачазы ол-ла дораан: «Бүзүрөп тур мен! Бүзүрелимниң ам-даа өзөринге дузалап көрүңер!» – деп алгырган. 25 Оларже хөй чон кел чоруурун көрүп кааш, Иисус букка дужааган: «Үнү чок болгаш дүлей боорунун бугу, сеңээ дужаап тур мен: бо кижиден үне бер; моон сонгаар олче кажан-даа дедир кирбе!» 26 Бук кыпсынчыг кышкырыпкаш, оолду курулдуруп сириледипкеш, оон үне берген. Оол өлүг кижиге ышкаш чыдар боорга, улустун хөй кезии: «Бо-даа өлгөн-дир» – деп турган. 27 Ынчалза-даа Иисус оолдун холундан туткаш, өндөйтиптерге, оозу туруп келген. 28 Иисус бажынче кирип кээрге, Оон өөреникчилери өске улус чок черге мынча деп айтырганнар: «Бис чүге ол букту үндүр

сывырып шыдаваанывыс ол?»²⁹ Иисус оларга мынча дээн: «Ындыг букту чүгле Бурганга тейлеп тургаш*, үндүр сывырып боор турган-дыр».

Иисустун Бодунун өлүмүнүн дугайында ийиги удаа чугаалааны

(Мф. 17:22-23; Лк. 9:43-45)

³⁰ Ол черден үнгөш, Иисус биле Ооң өөреникчилери Галилея таварты чорупканнар. Өске кым-даа ол дугайында билген турарын Иисус күзевээн. ³¹ Чүгө дээрге Ол Бодунун өөреникчилери-биле кады аңгыланып алгаш, оларны өөредирин күзээн. Иисус оларга мынча деп чораан: «Кижиге амытан Оглун улус холунга тудуп бериптер, оон Ол өлүртүп каар, ынчалза-даа үшкү хүнде катап дирлип кээр». ³² Ынчалза-даа олар Ооң чүнү чугаалаанын билип чадашканнар, а айтыра-рындан дидинмээннер.

Кым эң чугуула?

(Мф. 18:1-9; Лк. 9:46-50; 17:1-2)

³³ Иисус өөреникчилери-биле кады Капернаумга чедип келген. Олар бажынга турда, Иисус мынча деп айтырган: «Орук ара чүнүн дугайында чугаалажып чордунар?»³⁴ Ынчалза-даа олар ыгыташпааннар, чүгө дээрге орук ара оларның кайызы эң чугула боорун маргыжып чораан улус чүве-дир. ³⁵ Иисус ынчан он ийи элчинин кый деп эккелгеш, мынча дээн: «Кым-бирээнер эң улунар болуксаар болза, ол силер бүгүдениң эң бичиизи апарзын база шуптунарга чалча болзун». ³⁶ Ол чаш уругну көдүргөш, оларның аразынга ону куспактап алгаш тура, өөреникчилеринге мынча дээн: ³⁷ «Кым мындыг чаш уругларның бирээзин Мен дээш хүлээп ап турарыл, ол кижиге Мени база хүлээп ап турар. А Мени хүлээп ап турар кижиге Мени айбылап чоруткан Бурганнын база хүлээп ап турары ол-дур».

³⁸ Иоанн Иисуска мынча дээн: «Башкы! Силернин адыңар-биле буктарны үндүр сывырып турар кижиге көргөш, ону кылырын хоруп кагдывыс, чүгө дээрге ол кижиге бистиң-биле кады эвес-ле болгай». ³⁹ Иисус мынчаар харыылаан: «Онун хорубаңар, чүгө дээрге Мээң өмүнээмден кайгамчык чүүл кылып чоруур кижиге ол-ла дораан Мени бак сөглөй берип шыдаваңар. ⁴⁰ Биске удурланмас кижиге бис-биле бир аай боор. ⁴¹ Христостун өөреникчилери болганыңар дээш, силерге

* 9:29 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «База шээрленип тургаш» — деп сөстөрнү немээн.

бир аяк суг ижирткен кижиге бар болза, ол бодунун шанналын канчаптада чидирбесин силерге чугаалап тур мен. ⁴² Мындыг чашты база Мөнчээ ол дег бүзүрөөн улустун кайы-бирээзин бачытче чыгапкан кижиге турар болза, оон мойнунга дээрбе дажы баглааш, далайже кириг октаптары безин аңаа дээре салым боор ийик. ⁴³⁻⁴⁴ Бир эвес холун сени бачытче чыгай бээр болза, ону одура шаавыт. Ийи холдуг чорааш, тамының өшпес одунга өрттениринин орнунга, мөңгө амыдыралче чангыс холдуг киргени дээре*. ⁴⁵⁻⁴⁶ Бир эвес будун сени бачытче чыгай бээр болза, ону одура шаавыт. Ийи буттук чорааш, тамыже кириг октаттыраарының орнунга, мөңгө амыдыралче аскак-бүскек киргени дээре*. ⁴⁷⁻⁴⁸ Бир эвес караан сени бачытче чыгай бээр болза, ону казып каавыт. Ийи карактыг чорааш, шыйлашкыннары үзүк-соксаал чок хемирер база оду кажан-даа өшпес тамыже кириг октаттыраарының орнунга, Бурганнын Чагыргазынче чангыс карактыг киргени дээре. ⁴⁹ Кижиге бүрүзүн от-биле дузаар**. ⁵⁰ Дус — эки бүдүмел, ынчалза-даа ол ажыг эвес апаар болза, оон амданын чүнүн-биле дедир эгидерил? Бодунарның дузунар бар болзун. Араңарда эп-найыралдыг амыдыраңар».

Ашак-кадай улустун чарлырының дугайында

(Мф. 19:1-12)

10 ¹ Ол черлерден чорупкаш, Иисус Иордан хемнин ол чарыгы биле Иудеяга чедип келген. Оон чанынга база катап хөй чон чыгып эгелээн, а Ол чаңчылчаан аайы-биле оларны өөреди берген. ² Иисуска элээн каш фарисей база чедип келген. Олар, Ону шенеп, айтырып салганнар: «Ыдыктыг хоойлу эр кижиге кадайыңдан чарлырын чөпшээрээн бе?» ³ Ол олардан удур айтырган: «А Моисей силерге чүү деп чарлык болган ийик?» ⁴ Олар мынча дээннер: «Моисей кадайыңа чарлыгышкын дыңнады бижирин ашаанга чөпшээрээн болгай, ындыг болганда, чарлырын база чөпшээрээн-дир»^а. ⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Чүректеринер дон дош, чөрүү боорга, Моисей ол

* 9:44,46 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бар: «Шыйлашкыннары үзүк-соксаал чок хемирер база оду кажан-даа өшпес» — деп сөстөр эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар.

** 9:49 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Ол ышкаш өргүл бүрүзүн дус-биле дузаар» — деп сөстөрнү немээн.

^а Ы. х. к. 24:1, 3.

айтышкынны силерге арттырган-дыр. ⁶ Ынчалза-даа Бижилгеде бижээни дег, делегейни чаяп тура, Бурган „Эр биле херээжен кижини чаяган. ⁷⁻⁸ Ынчангаш эр кижиде ада-иезин каапкаш, кадайы-биле катчы бээр, олар ам ийи эвес, а чаңгыс мага-бот апаар“^а. Ынчанганда олар ам ийи эвес, а чаңгыс мага-бот боор-дур. ⁹ Бурганның каттыштырып каан чүезин кижиде чарып болбас ужурлуг».

¹⁰ Ооң соонда олар бажыңга олурда, өөреникчилери база катап Иисустан ол дугайында айтырарга, ¹¹ Ол мынча деп харыылаан: «Бодунуң кадайындан чарылгаш, өске кадай алган кижиде ашак-кадайның шынчы чоруун үрөөн-дир. ¹² А ол ышкаш бодунуң ашаандан чарылгаш, өске ашакка барып алган херээжен кижиде база ашак-кадайның шынчы чоруун үрөөн-дир».

Иисустуң бичии уругларны алгап йөрээгени

(Мф. 19:13-15; Лк. 18:15-17)

¹³ Иисус оларга холун дегзип кагзын дээш, бир-ле улус Анаа бичии уруглар эккээрге, Ооң өөреникчилери оларны эрттирбейн хоруп турганнар. ¹⁴ Иисус ону көрүп кааш, ажына бергеш, өөреникчилеринге мынча дээн: «Чаш уруглар Меңээ кээп турзуннар, оларга шаптыктап, эртерин хоруванар! Чүге дээрге Бурганның Чагырказы олар ышкаш улустуу боор. ¹⁵ Алыс шынны чугаалап тур мен: Бурганның Чагырказын чаш уруг ышкаш хүлээп албас кижиде Олче кажан-даа кирбес». ¹⁶ Иисус бичии уругларны кужактап алгаш, оларга холун дээскеш, алгап йөрээп каан.

Иисус болгаш бай кижиде

(Мф. 19:16-30; Лк. 18:18-30)

¹⁷ Иисус оруун улап, чоруп турда, бир кижиде маңнап келгеш, Ооң мурнунга дис кырынга олура дүшкеш: «Буянның Башкы! Мөңгө амыдыралды алыр дизимзе, мен чүнү кылың?» — деп айтырган. ¹⁸ Иисус мынча деп харыылаан: «Мени чүге буянның деп адап тур сен? Чүгле чаңгыс Бургандан өске кым-даа буянның эвес. ¹⁹ Ооң айтышкыннарын билир болгай сен: „Өлүрбе, кады чурттаан эжинге өскерилбе, оорлава, мегелеп херечиле, оп-меге үүлгетпе, ада-иенни ханы хүндүле“»^б. ²⁰ Демги кижиде Анаа мынча дээн: «Башкы, мен ол бүгүнү бичииден-не сагып келдим». ²¹ Иисус олче топтап көргеш, аңаа ынак апарып, мынча дээн: «Сенде ам-даа бир чүве

четпейн турар-дыр. Баргаш, сенде бар бүгү чүвени садыпкаш, акшазын ядыларга үлөп беривит, сен ынчан дээрге эртине-байлактыг боор сен. Ооң соонда чедип келгеш, Мени эдерип чорувут». ²² А ол кижиде ыяды бергеш, мунгаргай өскээр кылаштапкан, чүге дээрге аажок бай кижиде турган.

²³ Иисус долгандыр эргий кайгааш, өөреникчилеринге мынча дээн: «Бай-шыдалдыг улуска Бурганның Чагырказынче кирери дыка-ла берге!» ²⁴ Өөреникчилерни ол сөстөр кайгадыпкан, ынчалза-даа Иисус база катап мынча дээн: «Ажы-төлүм, Бурганның Чагырказынче кирери дыка-ла берге!» ²⁵ Бай кижиниң Бурганның Чагырказынче киреринден тевениң тевене үдүн өттүр өде бээри белен». ²⁶ Олар оон-даа артык кайгай бергеш, бот-боттарынга мынча деп турганнар: «Ынчаарга камгалалды кым ап шыдаарыл?» ²⁷ Иисус оларже топтап көргеш, мынча дээн: «Улуска ол болдунмас, ынчалза-даа Бурганга эвес. Бурганның шыдакас чүези чок». ²⁸ Пётр ынчан Анаа мынча дээн: «Көрүнерден, бис хамык бар чүевести каапкаш, Силерни эдерип чоруптувус». ²⁹ Иисус мынчаар харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мен болгаш Буянның Медээ дээш, бажыңын, ха-дунмазын, ава-ачазын, ажы-төлүн база черлерин каапкаш барган кижиде бүрүзү, ³⁰ истедип сүрдүрер-даа болза, амгы бо амыдыралыңга-ла оон чүс катап хөй бажыңны, ха-дунманы, аваларны, ажы-төлдү база черлерни алыр, а келир үеде — мөңгө амыдыралды алыр. ³¹ Ындыг-даа болза дыка хөй ам баштайгылар бооп турарлар — сөөлгүлөр апаар, а ам сөөлгүлөр бооп турарлар — баштайгылар апаар».

Иисустуң Бодунуң өлүмүнүң дугайында үшкү удаа чугаалааны

(Мф. 20:17-19; Лк. 18:31-34)

³² Олар дөъш өрү Иерусалимче улаштыр бар чорда, Иисус мурнап чоруп олурган. Өөреникчилери элдепсинип бар чыткан, а Ону эдерген чон коргуп-сүртеп бар чыткан. Ол он ийи элчинин кый деп алгаш, Ооң-биле чүү болур ужурлуун оларга база катап чугаалап эгелээн: ³³ «Дыңнаар, Иерусалимче чоокшулап бар чыдыр бис. Аңаа Кижиде амытан Оглун Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларынга тудуп бериптер. Олар Ону өлүрер кылдыр шииткеш, өске чоннар улузунга тудуп бериптер. ³⁴ Шак ол улус Ону дорамчылаар, Олче дүкпүрүп-каккылар, эттеп-эриидээр база өлүрүп каар. Ынчалза-даа үшкү хүнде Ол катап дирлип кээр».

^а Э. д. 1:27; 2:24. ^б Хост. 20:12-16.

Иаков биле Иоанның дилээ

(Мф. 20:20-28)

³⁵Зеведейниң оолдары Иаков биле Иоанн Иисуска чедип келгеш, мынча дээннер: «Башкы! Бистиң дилээвисти күүседип бээринерни күзеп тур бис». ³⁶Иисус: «Силерге чүнү кылып бээримни күзеп тур силер?» — деп айтырган. ³⁷Олар: «Силерниң алдарлыг Чагырганарга Силерниң чанынарга: бирээвис — оң талаңарга, өскевис — солагай талаңарга олурарывысты хайырлап көрүңер» — деп харыылааннар. ³⁸Иисус оларга мынча дээн: «Чүнү дилеп турарыңарны билбес-тир силер. Мээң ам ижерим дашканы ижип шыдаар силер бе? Мээң шыдажып эртерим дег, шак ындыг хилинчекке суктурарын силер база шыдажып эртип шыдаар силер бе?» ³⁹Олар: «Шыдаар бис» — деп харыылааннар. Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Мээң ам ижерим хилинчектиң дашказын силер база ижер силер, Мээң хилинчекке суктурарым дег, силер база хилинчекке суктурар силер. ⁴⁰Ынчалза-даа Мээң оң азы солагай таламга олурарын хайырлаары Менден хамаарышпас. Аңаа Бурганның олурзун деп айтып кааны улус ораар». ⁴¹Өске он элчин ол чугаа дугайын дыңнап кааш, Иаков биле Иоаннга хорадай бергеннер. ⁴²Иисус ынчан оларны чыып алгаш, мынча дээн: «Өске чоннарның чагырыкчылары боттарының чоннарын дарлап турарын, а күштүглери ол чоннарын бастып турарын билер болгай силер. ⁴³А силерниң араңарга ындыг чүве турбазын! Силерниң араңардан алдар-хүндүлүг болуксаар кижиге бар болза, чалчанар болзун. ⁴⁴Силерниң араңарга бир дугаар болуксаан кижиге бар болза, кулуңар болзун. ⁴⁵Чүгө дээрге Кижиге амытан Оглу база улус Аңаа бараан болзун дээш эвес, харын Боду бараан боору-биле база хөй улус дээш төлевир кылдыр Бодунуң амы-тынын өргүүрү-биле келген болгай».

Согур яды кижини экирткени

(Мф. 20:29-34; Лк.18:35-43)

⁴⁶Ооң соонда олар Иерихон хоорайга чедип келгеннер. Иисус Бодунуң өөреникчилери болгаш хөй чон-биле кады Иерихонну кагаш, үнүп чоруп турда, Вартимей дээр (Тимейниң оглу дээни ол) согур диленчи кижиге орук кыдыыңга олурган чүве-дир. ⁴⁷Ооң чаны-биле Назарет чурттуг Иисустуң эртип бар чыдарын дыңнап кааш, ол алгырып үнген: «Давидтиң Оглу, Иисус! Мени кээргеп, өршээнер!» ⁴⁸Дыка хөй кижиге согурну соксадып: «Ыгтава!» — деп, кончуп эгелээн.

Ынчалза-даа ол улам дыңзыдыр алгыра берген: «Давидтиң Оглу! Мени кээргеп, өршээнер!» ⁴⁹Иисус доктаай бергеш: «Ону кый деп эккелинер» — дээн. Олар согур кижиге чеде бергеш, аңаа мынча дээннер: «Кортпа! Туруп кел, Ол сени кый деп тур!» ⁵⁰Вартимей даштыкы хевин эктинден дүжүр октапкаш, шалыпкын тура халааш, Иисуска чеде берген. ⁵¹Иисус: «Менден чүнү күзеп тур сен? Чүнү кылып берейн?» — деп айтырган. Согур кижиге Аңаа мынча дээн: «Башкы! Мээң карактарым көре берген болза!» ⁵²Иисус аңаа мынча дээн: «Чорувут, бүзүрелиң сени камгалап-экиртип кагды». Демги кижиниң карактары ол-ла дораан көре берген, а ол Иисусту эдерип чорупкан.

Иисустуң Иерусалимче киргени

(Мф. 21:1-11; Лк. 19:28-40; Ин. 12:12-19)

11 ¹Иисус өөреникчилери-биле кады Иерусалимден ырак эвесте Елеон дааның чанында турар Виффагия биле Вифания дээр суурларга чедип келгеш, ийи өөреникчизин бурунгаар айбылап чорудупкан. ²Оларга Ол мынча деп чагаан: «Мурнуңарда чыдар суурже барыңар. Ынаар кире берген дораан-на кымның-даа мынчага дээр мунуп көрбээни аныяк элчигенни баглап каан турарын көрүп каар силер. Ону чешкеш, бээр эккелинер. ³А кандыг-бир кижиге силерден: „Чүгө ынчап тур силер?“ — деп айтырар болза, аңаа: „Элчиген Дээргиге херек апарды, оон Ол ону дедир эгидип бээр*“ — деп харыылаар силер». ⁴Өөреникчилер чоруткаш, кудумчуда хаалга чанында баглап каан аныяк элчигенни тып алгаш, чеже бергеннер. ⁵Аңаа көрүп турган улустуң чамдыызы олардан айтырган: «Чүгө ынчап тур силер? Чүгө ону чеже бердиңер?» ⁶Өөреникчилери Иисустуң айытканын ёзугаар харыылаарга, ол улус элчигенчигешти ап алырын оларга чөпшээрээн. ⁷Аныяк элчигенни эккелгеш, өөреникчилер боттарының хевин аңаа чонактай салгылапкан, а Иисус ону мунуп алган. ⁸Иисус Иерусалимче бар чорда, дыка хөй улус Ооң оруунга боттарының хевин, а өскелери — ыяштардан кескен ногаан бүрүлери будуктарны чада салып берип чорааннар. ⁹Иисустуң мурнунга база соонга чораан улус алгыржып турган: «Осанна! Силерге алдар-мактал! Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар Кижиге ачы-буянныг болзун!» ¹⁰Бистиң адавыс Давидтиң кел чыдар Чагыргазы ачы-буянныг болзун!

* ^{11:3} «Оон Ол ону дедир эгидип бээр» деп сөстөрниң өске уткаы: «Ол кижиге ону ол-ла дораан бээр чорудуптар» — бооп чадавас.

Осанна! Дээрде Бурганга алдар-мактал!»^а ¹¹Иерусалимге келгеш, Иисус Бурганның өргээзинче кире бергеш, хамык чүвени эргий кайгап көргөн. Орайтай берген боорга, Ол он ийи элчини-биле кады Вифания суурже чорупкан.

Чимис чок смоква ыяжы

(Мф. 21:18-19)

¹²Даартазында хүндүс олар суурдан үнүп чоруп турда, Иисус аштай берген. ¹³Ол смоква ыяжын ырактан-на эскерип кааш, ооң чимис-тери бар-чогун көөрү-биле чоокшулай берген. Ынчалза-даа Ол бүрүлдерден өске чүнү-даа тыппаан, чүге дээрге ыяштың чимис бээр үези ам-даа келбээн болган. ¹⁴Иисус ынчан ыяшка мынча дээн: «Моон соңгаар сеңээ кажан-даа чимис үнмес болзун!» Өөреникчилери Ооң ол сөстөрүн дыңнап турган.

Иисустуң садыгжылары Бурганның өргээзинден

үндүр ойлатканы

(Мф. 21:12-17; Лк. 19:45-48; Ин. 2:13-22)

¹⁵Олар Иерусалимге чедип келгенде, Иисус Бурганның өргээзинин иштинче киргеш, ында садыг-наймаа кылып турган кижилерни үндүр сывыртап эгелээн. Ол акша солукчуларының столдарын база көгө-буга сатканнарның баартактарын андара октап, ¹⁶Бурганның өргээзинин хериминин иштин таварыштыр улустуң бараан-сараан көдүрүп эрттирерин чөпшээрэвээн. ¹⁷Ол оларны мынча деп өөредип эгелээн: «„Мээң өргээм шупту чоннарга мөргүл өргээзи болзун“^б – деп, Бурган Бижилгеде биживээн чүве бе? А силер ону дээрбечилер уязы кылып алган-дыр силер!» ¹⁸Ону дыңнааш, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары Иисусту узуткаар арга дилеп эгелээннер. Олар Оон коргуп турганнар, чүге дээрге бүгү чон Ооң өөредиин магадап хүлээп алып болган. ¹⁹Орай кежээ Иисус өөреникчилери-биле кады хоорайдан чоруй барган.

Кургап калган смоква ыяжы

(Мф. 21:20-22)

²⁰А эртенинде, смоква ыяжының чаны-биле эртип бар чыткаш, ооң дазылынга киир кургап калганын көрүп кааннар. ²¹Дүүн чүү болганын сактып келгеш, Пётр Аңаа мынча дээн: «Башкы! Көрүңерден,

^а Ыд. ыр. 117:25-26. ^б Ис. 56:7; Иер. 7:11.

Силерниң каргапканыңар смоква ыяжы кургап калган-дыр!» ²²Иисус мынча деп харыылаан: «Бурганга бүзүрөңер! ²³Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бир эвес кым-бирээңер бо дагга: „Турулгаш, далай-же дүже бер“ – дээш, ооң чугаазы бүде бээринге чүрээнде бичии-даа чигзиниг чок бүзүрээр болза, шак ынчаар бүде бээр. ²⁴Ынчангаш силерге чугаалап тур мен: мөргүп тургаш, дилээн чүвөңерни дөгөрезин алганыңарга бүзүрөңер – ынчан ону алып силер! ²⁵⁻²⁶Мөргүп тура, бир кижиге удур сагыштыг болзуңарза, ону өршээңер. Ынчан Дээрде Адаңар база силерниң бачыттарыңарны өршээр»*.

Иисустуң эрге-чагыргазының дугайында айтырыг

(Мф. 21:23-27; Лк. 20:1-8)

²⁷Олар Иерусалимче эеп келгеннер. Иисус Бурганның өргээзинин хериминин иштинге кылаштап турда, Аңаа Бурганның дээди бараалгакчылары, ном-хоойлу тайылбырлакчылары база баштыңнар чедип келгеннер. ²⁸Олар мынча деп айтырганнар: «Сен бо бүгүнү кандыг эрге-чагырга-биле кылып турарын ол? Сеңээ ол эрге-чагырганы кым берди?» ²⁹Иисус оларга мынчаар харыылаан: «Мен база силерге бир айтырыг салыйн. Меңээ харыылаптар болзуңарза, силерниң айтырыгыңарга база харыылаар мен. ³⁰Иоанның сугга сугар эргези Бургандан келген бе азы кижилерден бе?» ³¹Олар аразында сүмележи бергеннер: «Бир эвес бис: „Бургандан“ – дээр болзувусса, Ол: „Ынчаарга силер чүге Иоаннга бүзүрөвээңинер ол?“ – дээр болгай». ³²А: «Кижилерден» – дептер дээш, чондан кортканнар, чүге дээрге шупту улус Иоанны ёзулуг медээчи деп санап турган. ³³Ынчангаш, олар: «Билбес-тир бис» – деп харыылааннар. Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Мен база бо бүгүнү кандыг эрге-чагырга-биле кылып турарымны силерге чугаалавас мен».

Виноград шөлүнүң ээзинин дугайында угаадыглыг чугаа

(Мф. 21:33-46; Лк. 20:9-19)

12 ¹Иисус оларны база катап угаадыглыг чугаалар-биле өөредип эгелээн: «Бир кижин виноград шөлү тарып алган. Ол ону долган-дыр кажаалааш, чимизин сы бастырап уургай каскаш, таңныылдаар суурга тудуп каан. Ооң соонда ол виноград шөлүн ажаакчыларга

* ^{11:26} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бар: «А өршээвес болзуңарза, Дээрде Адаңар база силерниң бачыттарыңарны өршээвес» – деп сөстөр эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар.

ачылалга берипкеш, боду өске чуртче чоруй барган. ²Дүжүт ажаар үе кээрге, ол виноград ажаакчыларынче, дүжүттүң аңаа хамааржыр кезиин берзиннер дээш, бодунуң бир чалчазын чорудупкан. ³Ынчалза-даа олар чалчаны эттеп-эттеп, хол куруг дедир ойладыпканнар. ⁴Демги кижилер оларже база бир чалчазын ыдыпкан, ынчалза-даа виноград ажаакчылары ооң бажын ханзырадыр чара шапкаш, дорамчы-лалдыг сывыртапканнар. ⁵Шөл ээзи ынчан оларже үшкү чалчазын чорудуптарга, олар ону өлүрүп кааннар. Ээ кижилер өске-даа хөй чалчаларын чоруткан, а демгилери чамдызын эттеп-согар, а чамдызын өлүрүп каар болган. ⁶Адак соонда, бодунуң ынак оглундан өске, шөл ээзиниң чорудуптар кижизи артпаан. Оглун чорудуп тура, ол мынча дээн: „Оода-ла мээң оглумну хүндүлөп көөрлөр боор“. ⁷А виноград ажаакчылары аразында чугаалашкан: „Бо-даа салгакчызы-дыр! Ону өлүрүп каапсывысса, ооң өнчүзү бистии апаар“. ⁸Ынчангаш олар ону сегирип алгаш, өлүргөш, мага-бодун виноград шөлүндөн үндүр октапканнар. ⁹Виноград шөлүнүң ээзи ол бүгүнүң соонда чүнү канчаарыл? Ол чедип келгөш, виноград ажаакчыларын өлүрүп кааптар, а виноград шөлүн өске улуска бериптер. ¹⁰Кай ону Бижилгеден номчуваан силер бе: „Тудугжуларның херекчок дээш, октапкан дажы эн чугула даш апарган. ¹¹Дээрги-Чаяакчы ынчалдыр кылган, ону көөрү биске кайгамчык-тыр!“^a. ¹²Иудейлерниң баштыннары ол угаадыглыг чугаа оларның дугайында дээрзин билгөш, Иисусту тудуп хоругдаар арга дилей бергеннер, ынчалза-даа чондан кортканнар. Ынчангаш олар Ону каапкаш, чоруй барганнар.

Императорга бээр үндүрүг дугайында

(Мф. 22:15-22; Лк. 20:20-26)

¹³Ооң соонда иудейлерниң баштыннары Ону, сөзүңгө сылдаглап, тудуп алыр дээш, Иисусче чамдык фарисейлер болгаш иродианнарны ыдыпканнар. ¹⁴Олар Иисуска чедип келгөш, мынча дээннер: «Башкы! Силерни шынчы база кижилерниң эрге-ажыынга бараан болбас кижилер деп билир бис. Чүге дээрге кижилерни ылгап көрбөс силер, харын Бурганның алыс шын оруунга өөредир-дир силер. Императорга үндүрүг төлээри ыдыктыг хоойлууска дүгжүр бе азы чок бе? Ону бис төлээр уjurлуг бис бе азы чок бе?» ¹⁵Иисус оларның ийи арынның билгөш, мынча дээн: «Мени чүге шенедиңер? Менээ мөңгүн чоостан эккеп көргүзүңерем». ¹⁶Аңаа чоосту эккээрге, Ол: «Мында

^a Ыд. ыр. 117:22-23.

кымның чурук-дүрзүзү база кымның ады бар-дыр?» — деп айтырган. Олар: «Императорнуң» — деп харыылааннар. ¹⁷Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Ынчаарга императорга — императорнуун, а Бурганга — Бурганнын беринер». Олар Ооң харызын кайгааш, аксы хак дээннер.

Өлүглерден катап дирлириниң дугайында

(Мф. 22:23-33; Лк. 20:27-40)

¹⁸Ооң соонда «Өлген улус катап дирилбес» дижир саддукейлер Иисуска чедип келгөш, айтырыг салган: ¹⁹«Башкы! Моисей биске мынча деп бижээн болгай: „Бир эвес эр кижилер ажы-төл чок тургаш, өлү бээр болза, ооң дунмазы дулгуяк чаавазынга өгленип алыр база ооң-биле бодунуң өлген акызының үре-садызын үспес уjurлуг“^a. ²⁰Чеди алышкы бар өг-бүлө турган дижик. Оларның улуу кадайланып алгаш, ажы-төл арттырбайн, өлүп калган. ²¹Ол херээженге оон бичии дунмазы өгленип алгаш, база-ла ажы-төл арттырбайн, өлүп калган. Дараазында дунмазы-биле база-ла ындыг болган. ²²Ол херээженни кадайланып чораан чеди алышкының чаңгызы-даа ажы-төл арттырбаан. Адак сөөлүндө херээжен база өлүп калган. ²³Хамык өлген улус катап дирлип кээрге, канчаарыл? Ол кымның кадайы боорул? Алышкылар ону чеделээн кадайланып чорааннар болгай».

²⁴Иисус мынча деп харыылаан: «Силер Бижилгелерни-даа, Бурганның күчү-күжүн-даа билбес болгаш, соора барган эвес силер бе? ²⁵Өлүг улус катап дирилгөш, кадай-даа албас, ашакка-даа барбас, харын Бурганның дээрде төлээлеринге дөмей болур. ²⁶А өлүглерден катап дирлиринге хамаарыштыр силер Моисейниң номундан: „Мен — Авраамның Бурганы, Исаактың Бурганы база Иаковтуң Бурганы мен“^{* — деп, Бурганның Моисейге хып турар чадандан чугаалаанын номчувааныңар ол бе? ²⁷Бурган — өлүглерниң эвес, а дириглерниң Бурганы-дыр! Силер соора билип турар-дыр силер, саддукейлер!»}

Эң чугула айтышкын дугайында

(Мф. 22:34-40; Лк. 10:25-28)

²⁸Ном-хоойлу тайылбырлакчыларының бирээзи ол маргылдааны дыңнап тура, Иисустуң кайы хире эки харыылап турганын эскерип

^{*} 12:26 Ол дээрге Авраам, Исаак база Иаков оларны Бурганның чанында ам-даа дириг хевээр деп турары ол-дур.

^a Ы. х. к. 25:5. ^б Хост. 3:6.

кааш, Аңаа чедип келгеш, айтырыг салган: «Шупту айтышкыннар-нын кайызы эн чугула боорул?» ²⁹ Иисус мынчаар харыылаан: «Эң чугула айтышкын бо-дур: „Дынна, Израиль! Бистиң Дээрги-Бурган-Чаяакчывыс чангыс Дээрги-Чаяакчы ол-дур. ³⁰ Дээрги-Бурган-Чаяакчынга бүгү-ле чүлдү-чүрөөн-биле, бүгү-ле сеткил-сагыжың-биле, бүгү-ле сорук-күжүн-биле, бүгү-ле угаан-сарыылың-биле ынак бол“^а. ³¹ Ийи дугаар айтышкын бо: „Сээң чанында кижиге бодунга бодун дег ынак бол“^б. Бо ийи айтышкындан чугула кандыг-даа айтышкын чок». ³² Ном-хоойлу тайылбырлакчызы мынча дээн: «Эки-ле чугааладынар, Башкы. „Бурган чангыс база Оон аңгы Бурган чок“ – деп, Силер шын чугааладынар. ³³ Аңаа бодунуң бүгү-ле сорук-күжү-биле, бүгү-ле угаан-сарыылы-биле, бүгү-ле сеткил-сагыжы-биле ынак боору база чанында кижиге бодунга боду дег ынак боору – өргүлдерниң бүгү хевирлеринден аажок чугула-дыр». ³⁴ Иисус ном-хоойлу тайылбырлакчызының ол хире угаан-сарыылдыг харыылап турарын көргөш, аңаа мынча дээн: «Сен Бурганның Чагыргазындан ырак эвес-тир сен». Оон бээр-ле кым-даа Аңаа айтырыг салырын дидинмээн.

Давидтин Оглуң дугайында

(Мф. 22:41-46; Лк. 20:41-44)

³⁵ Сөөлүндө, чонну Бурганның өргээзинге өөредип тура, Иисус мынча дээн: «Чүгө ном-хоойлу тайылбырлакчылары Бурганның шилип алган Христозун Давидтин оглу-дур дижирил? ³⁶ Давид боду, Ыдыктыг Сүлдеге сорук киирткеш, мынча дээн болгай: „Дээрги-Чаяакчы мээң Дээргимге мынча дээн: ‘Мен Сээң дайзыннарыңны бутгарын адаанче эккеп салбаан шаамда, Мээң оң таламга олур’“^в. ³⁷ Давид боду Ону Дээргим деп адаан-дыр. Ындыг болганда, Христос канчап Давидтин оглу боорул?» Дыка хөй чон Иисусту магадап дыңнап турган.

Ном-хоойлу тайылбырлакчыларындан кичээндириг

(Мф. 23:1-36; Лк. 20:45-47)

³⁸ Иисус чонну улаштыр өөредип, мынча дээн: «Ном-хоойлу тайылбырлакчыларындан кичээнип чорунар. Олар каас-коя тоннар кедеринге база улус чыылган шөлдерге хүндүледириңге ынак болгай. ³⁹ Олар синагогалар болгаш найыр-дойларга эң хүндүткелдиг черлерге

^а Ы. х. к. 6:5. ^б Лев. 19:18. ^в Ыд. ыр. 109:1.

саадаарыңга ынак улус. ⁴⁰ Олар дулгуяк кадайның эт-хөрөңгизин сыырыпкаш, оон соонда карак чаап үр мөргүүр улус. Ындыгларны эң-не шыңгыы кеземче манап турар».

Дулгуяк кадайның өргүлү

(Лк. 21:1-4)

⁴¹ Иисус өргүлге берген акша-мөңгүн чыыр аптара мурнунга олуруп алгаш, Бурганның өргээзинге улустуң акша өргүп турарын хайгаарап эгелээн. Бай улус хөй түңнүг акша салгылаар болган. ⁴² А оон бир-ле яды дулгуяк кадай чедип келгеш, бир рим көпеек хире үнелиг ийи эң үүрмек чоосту салган. ⁴³ Иисус өөреникчилерин чыып алгаш, оларга мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бо яды дулгуяк кадай өргүл салган улустуң шуптузундан хөйүнү салды. ⁴⁴ Олар боттарының артыкшылдыг байындан салып турду, а ол кадай, ындыг яды турбуже, бодунуң амыдыраарыңга херек бар-ла бүгү кошкулун салып кагды».

Келир үеде болур хөлээшкиннер

(Мф. 24:1-14; Лк. 21:5-19)

13 ¹ Иисус Бурганның өргээзинден үнүп орда, Оон өөреникчилеринин бирээзи Аңаа мынча дээн: «Башкы! Көрүнерем, онза-ла чараш даштар-дыр база онза-ла тудуглар-дыр!» ² Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Сен бо улуг, чараш орду-сүмелерни кайгап тур сен бе? Оларның шуптузун үрегеп-бузуп кааптар, маңаа туружундан шимчевээн даш безин артпас».

³ Оон соонда, Ол Елеон даанга, Бурганның өргээзинин чиге дужунга олурда, Пётр, Иаков, Иоанн база Андрей олар өске өөреникчилерден аңгы чедип келгеш, айтырыг салганнар: ⁴ «Ол бүгү кажан болу бээрил, ук болушкуннар чоокшулап келгенин кандыг бадыткал демдектеринден билип алыр бис, чугаалап бериңерем?» ⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Кандыг-даа улуска мегеледип аарындан кичээнинер. ⁶ Хөй кижиге: „Христос – мен-дир мен“ – деп, Мээң адым тудуп чедип келгеш, эндерик улусту мегелеп кааптар. ⁷ Чоокта дайын-чааның шимээнин болгаш ыракта дайын-чаалар дугайында чугаалар дыңназынарза, кортпаңар. Ол бүгү болган турар ужурлуг, ынчалза-даа бүгү чүвениң чогуң төнчүзү ол эвес-тир. ⁸ Чүгө дээрге чонче чон база күрүнеже күрүне халдай бээр. Чер болганга чер шимчээшкиннери болгаш аш-чут болур. Ынчалза-даа ол бүгү, божаан херэеженниң эьдинин аары дег, хилинчектин чүгле эгези-дир. ⁹ Серемчилелдиг

болунар! Силерни шиидери-биле дээди Чөвүлелдерге хүлээдир база синагогаларга эттеп-согар. Мени дээш, оларга Мээң дугайымда херечилеп, чагырыкчылар болгаш хааннарнын мурнунга турар силер. ¹⁰ Ынчалза-даа чүнүн-даа мурнунда Буяннын Медээни бүгү чоннарга суртаалдаан турар ужурлуг силер. ¹¹ Силерни кажан-даа бол тудуп алгаш, шиидери-биле шүүгүже аппарат, чүнү чугаалаар чоор деп, баш бурунгаар сагыш човаванар. Чүнү чугаалаарыңар силерге ол шакта илерей бээр, чүге дээрге боттарыңар эвес, а Ыдыктыг Сүлде Боду чугаалай бээр. ¹² Акызы дуңмазын, ачазы ажы-төлүн өлүрери-биле бериптер. Ажы-төлү база ада-иезинге удур тура халааш, оларны өлүрери-биле бериптер. ¹³ Мээң адым ужун бүгү улус силерни көөр хөңнү чок апаар. Ынчалза-даа ол бүгүнү эчизинге чедир шыдашкан кижин камгалалды алыр.

Ам кээр коргунчуг айыыл-халап

(Мф. 24:15-28; Лк. 21:20-24)

¹⁴ Бодунун турбас ужурлуг черинде турар хоозуралдың бужар чудун* көрүп кагзыңарза (номчуп олар кижин шын угазын!), ынчан Иудеяда чурттаан улус дагларже дезипсин. ¹⁵ Бажыңының кырынга** турган кижин, эт-севин алыр дээш, бажыңынче дүжүп кирбезин. ¹⁶ Шөлге ажылдап чораан кижин, идик-хевин алыр дээш, бажыңынче ээп келбезин. ¹⁷ Ол хүннерде иштиг-сааттыглар болгаш эмер чаш уруг-дарыглыг улус ат болур! ¹⁸ Ол бүгү кыжын болу бербезин дээш, мөргүнер. ¹⁹ Чүге дээрге Бурганның делегейни чаяган үезинден бо хүнге чедир болуп көрбөөн база моон сонгаар кажан-даа болбас ындыг коргунчуг айыыл-халап ол хүннерде болур. ²⁰ Бир эвес Бурган ол хүннернин санын кызырбаан болза, амылыг кижин бүрүзү камгалал албас ийик. Ынчалза-даа Бодунун шилип алган улузу дээш, Бурган ол хүннернин санын кызырып берген. ²¹ Силерге ынчан кандыг-бир кижин: „Көр, Христос мында!“ азы: „Христос дуу ында!“ – дээр болза, аңаа бүзүрөвенер. ²² Ол үеде боттарын „Христос мен“ база „Медээчи мен“ дижип чоруур улус тыптып кээр. Болдунар-ла болза, Бурганның шилип алган улузун безин мегелээр дээш, олар силерге янзы-бүрү

* ^{13:14} Хоозуралдың бужар чуду – бо сөстөргө хамаарыштыр Даниил медээчи өтгүр билип медеглеп турган (Дан. 9:27; 11:31; 12:11 көр).

** ^{13:15} Бажың кыры – Иудеяга бажыңнар крышалары ийленчек эвес, а калбак болур турган, а чурттакчы чон оларны дыштаныр чер база үстүкү каат кылдыр ажыглап турган.

бадыткал демдектери болгаш кайгамчык чүүлдер көргүзөр. ²³ Ындыг болганда, кичээнинер. Мен силерни манап турар бүгү чүвени баш бурунгаар сагындырып турарым бо.

Кижин амытан Огунун чедип кээри

(Мф. 24:29-31; Лк. 21:25-28)

²⁴ Ынчаарга ол хүннернин бүгү айыыл-халавы болуп каапкан соонда: „Хүн караа өжер, ай чырытпастай бээр, ²⁵ сылдыстар дээрден кээп дүжер база дээрниң күчү-күштери сириңейнип, божаңнай бээр“^а. ²⁶ Улус ынчан өндүр улуг күчү-күжү болгаш алдары-биле „Булуттар кырлап кел чоруур Кижин амытан Огун“^б көрүп каарлар. ²⁷ Чырык чернин дөрт чүгүндөн, өртемчейнин бир кыдыындан өске кыдыынга чедир Бодунун шилип алган улузун чыып эккелзиннер дээш, Ол Бодунун төлээлерин чорудуптар.

Смоква ыяжының чижээ-биле кичээндирик

(Мф. 24:32-35; Лк. 21:29-33)

²⁸ Смоква ыяжындан үлегер-чижек алыңар: оон будуктары хөөп, бүрүлери частып кээрге, чай удавас дээрзин эндевес болгай силер. ²⁹ Шак-ла ынчалдыр, ол бүгүнү боттанып эгелээнин көрүп кагзыңарза, Кижин амытан Оглу мыа бо, эжик аксында келген дээрзин биллип алыңар. ³⁰ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: ол бүгү чүве боттанмаан шаанда, бо салгалдың улузу өлүп читпес. ³¹ Дээр биле чер эстип хайлы бээр, а Мээң сөстөрим эстип хайлы бербес.

Шагы, хүнү билдинмес

(Мф. 24:36-44; Лк. 17:26-30, 34-36)

³² А ол хүннүн база шактын кажан кээрин кым-даа: дээрниң төлээлери-даа, Оглу-даа билбес – чүгле Бурган Ада билер. ³³ Серемчилелдиг болунар база кезээде белен болунар, чүге дээрге ол үениң кажан кээрин билер эвес силер. ³⁴ Ырак орукче аъттаныр дээн кижинин бажыңын чалчаларыңа арттырып кааш, кижин бүрүзүңге кылыр ажыл-херекти айтып кааныңа база хаалгачызыңа „Одуг-сергек таңныылдап олур“ деп айтыышкын бергенинге ол манаашкынны дөмейлеп боор. ³⁵ Ынчангаш силер база-ла одуг-сергек болунар! Чүге дээрге бажың Эезинин кажан ээп келирин билбес-ле болгай силер: та кежээ, та дүн ортузунда, та аскыр-дагаа алгыраар өйде азы хүн үнүп олурда...

^а Ис. 13:10; 34:4. ^б Дан. 7:13.

³⁶Силер манавайн турунарда, Ол хенертен ээп келгеш, удуп чыдары-нарны көрүп кагазын! ³⁷Ынчангаш силерге чугаалаан чүвемни бүгү улуска база чугаалап тур мен: „Одуг-сергек болунар!“»

Иисуска удур сүлчээ

(Мф. 26:1-5; Лк. 22:1-2; Ин. 11:45-53)

14 ¹Хосталышкын болгаш хаарган далганнар байырлалынга чедир ийи хүн арткан турган. Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары Иисусту кажарлап тудуп алгаш, өлүрүп каар эптиг арга дилей бергеннер. ²Олар мынча деп турганнар: «Чүгле байырлал үезинде ынчап болбас. Оон башка чон хөлзээзин үндүрүп боор».

Вифанияга Иисустуң бажын үс-биле чагганы

(Мф. 26:6-13; Лк. 7:36-50; Ин. 12:1-8)

³Иисус ол өйде Вифанияга турган. Ол экирбес кеш аарыглыг чораан Симоннуң бажыңыга чемненип чыдырда, бажыңче бир херээжен кирип келген. Ол херээжен арыг нард үнүштен кылган улуг үнелиг чаагай чыттыг үс куткан алебастр донгалыг болган. Ол савазын буза шапкаш, чаагай чыттыг үзүн Иисустуң бажынче кудуп, чаап берген. ⁴⁻⁵Чамдык улус аңаа хорадаксап, аразында чугаалажы берген: «Чаагай чыттыг үстү чарыгдаан ажыы чүл? Ону үш чүс ажыг мөңгүн чоос* өртекке садыпкаш, акшазын ядыыларга үлеп берип болур турган-на болгай». ⁶Ынчалза-даа Иисус мынча дээн: «Соксанар, ону дүвүретпейн көрүнер. Ол Меңээ эки херек кылган ышкажыл. ⁷Ядыылар силер-биле үргүлчү кады турар, күзээр болзунарза, оларга кажандаа ачы-дуза көргүзүп шыдаар силер, а Мен силер-биле үргүлчү кады турбас мен. ⁸Ол херээжен бодунуң шыдаар шаа-биле кылды: Мээн мага-бодумну орнукушударынга баш удур белеткеп, үс-биле чаап берди. ⁹Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бүгү делегейге, Буянныг Медээни суртаалдаан чер бүрүзүңге, бо херээженниң кылган херээниң дугайында чугаалажып, ону сактып чоруур».

¹⁰Иисустуң он ийи элчининиң бирээзи боор Иуда Искариот Ону садыптар дээш, Бурганның дээди бараалгакчыларынче чорупкан. ¹¹Олар ону дыңнааш, амырай берип, аңаа акша төлээрин аазааннар. Иуда оон бээр-ле Иисусту оларга садыптар дээш, эптиг таварылга манап эгелээн.

* ^{14:5}Үш чүс мөңгүн чоос — барык бүдүн чылдың ажыл төлевири.

Хосталышкын байырлалынга белеткел

(Мф. 26:17-30; Лк. 22:7-23; Ин. 13:21-30)

¹²Хаарган далганнар байырлалынның бирги хүнүнде, кажан хосталышкын байырлалында чиир өргүл хураганын дөгөрөр үе кээрге, өөреникчилери Иисуска мынча дээн: «Силерниң байырлал чеми чиир черинерни бисти каяа белеткезин деп күзээр силер?» ¹³Иисус ынчан оларның ийизин мурнадыр чоруткаш, мынча деп чагаан: «Хоорайже барынар. Ынаар кире бээринерге, суглуг донга туткан кижиге уткужуп кээр эвеспе. Ону эдерип чоруптунар. ¹⁴Ол кижиниң кире бээри бажыңче киргеш, бажың ээзинге мынча дээр силер: „Өөреникчилерим-биле кады хосталышкын байырлалынның кежээки чемин четтирерим өрээл кайдал?“ деп, Башкы айтырып тур“. ¹⁵Бажың ээзи силерге аайлап-белеткеп каан үстүкү делгем өрээлди айтып бээр. Биске шупту чүвени аңаа белеткеп каар силер». ¹⁶Ийи өөреникчи чорупкан. Олар хоорайже киргеш, шупту чүвени Иисустуң оларга чугаалаан аайы-биле тып алгаш, байырлалдың кежээки чемин белеткеп кааннар.

¹⁷А кежээ дүшкенде, Иисус ынаар Бодунуң он ийи элчини-биле кады чедип келген. ¹⁸Олар олурупкаш, чемненип эгелээрге, Ол мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силерниң бирээнер — ам Мээн-биле кады чемненип олуруп кижиге — Мени садыптар-дыр». ¹⁹Өөреникчилер аажок мунгарай бергеш, кижиге бүрүзү Аңаа соннуг-мурнуг чугаалап эгелээн: «Мен эвес-ле боор мен аа?» ²⁰Иисус оларга мынчаар харыылаан: «Ол дээрге он ийи элчинниң бирээзи, ам Мээн-биле кады чангыс тавактан чем чип турар кижиге-дир. ²¹Бижилгеде ол дугайында бижээни дег, Кижиге амытан Оглу оруун эртер ужурлуг, ынчалза-даа Ону садыптар кижиниң бодунуң шорuzu! Ол кижиге шуут төрүттүнмээн боору дээр ийик!»

Дээрги-Чаяакчының кежээки чеми

(Мф. 26:26-30; Лк. 22:15-20; 1 Кор. 11:23-25)

²²Олар чемненип олурда, Иисус хлебти алгаш, Бурганга өөрүп четтиргеш, ону үзе тыртып, өөреникчилеринге берип тура, мынча дээн: «Тудунар, бо дээрге Мээн мага-бодум-дур». ²³А оон соонда Ол дашканы көдүргеш, Бурганга өөрүп четтиргеш, өөреникчилеринге сунуп бээрге, олар шупту ол дашкадан ишкеннер. ²⁴Иисус оларга мынча дээн: «Бо дээрге хөй улус дээш төгерим Мээн ханым-биле чардынар дугуржулга-чагыг-дыр. ²⁵Алыс шынны силерге чугаалап тур мен:

Бурганның Чагыргазынга чаа арага ижер хүнүм келбээн шаанда, Мен ам моон сонгаар виноград суксуну — араганы ишпес мен». ²⁶ Олар ыдык ырны ырлашкаш, Елеон даанче чорупканнар.

Пётрнуң Иисустан ойталаарын баш бурунгаар медеглээни

(Мф. 26:31-35; Лк. 22:31-34; Ин. 13:36-38)

²⁷ Иисус оларга мынча дээн: «Бижилгеде: „Кадарчызын чыттыр шааптарымга, хойлар тарай маңнажы бээр“^a — деп бижээни дег, силер шупту Менден ойталаар-дыр силер. ²⁸ Ынчалза-даа катап дирилгеним соонда, Мен Галилеяга мурнай чедип, силерни анаа манаар мен». ²⁹ А Пётр Анаа: «Улус Силерден шупту-даа ойталаар болза, мен кажан-даа ынчанмас мен» — дээн. ³⁰ Иисус анаа мынча деп харыылаан: «Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: бо дүне-ле, аскыр-дагаа ийи катап алгырар бетинде, сен Менден үш катап ойталаар-дыр сен». ³¹ Ынчалза-даа Пётр улам-на маргып: «Силер-биле кады өлүр-даа апаар болзумза, Силерден черле ойталавас мен!» — деп шынзыткан. Өске-даа өөреникчилер база ынча дижир болганнар.

Иисустуң Гефсиманияга Бурганга мөргүл кылганы

(Мф. 26:36-46; Лк. 22:39-46)

³² Ооң соонда олар Гефсимания дээр черге чедип кээрге, Иисус Бодунуң өөреникчилеринге: «Мен мөргүп алыын, силер маңаа олурунар» — дээн. ³³ Иисус Пётрну, Иаковту база Иоанны эдертип алган. Ол ундаралга база хөлзээзин-дүвүрелге алзыпкан. ³⁴ «Мээң сеткилимни качыгдал өлүмнүү-биле карартыр базып тур — деп, Ол оларга чугаалаан. — Манаа турунар база сергелеңнеп, удуванар!» ³⁵ Элээн ырай бергеш, Иисус черже донгая кээп дүшкеш, болдунар чүве болза, хилинчектин ол үе-шагы Оон чайлазын дээш, мөргүп эгелээн. ³⁶ Ол мынча дээн: «Авва*, Ачай! Сээң шыдавас чүвең чок болгай. Хилинчектин бо дашказын Менден чайлады берем! Ынчалза-даа бүгү чүве Мээң эвес, а Сээн күзел-сорууң ёзугаар болзун». ³⁷ Ол өөреникчилеринче эеп келгеш, оларның удуп чыдарын көргөш, Пётрга чугаалаан: «Симон, удуй бердин бе? Сен таанда-ла чангыс шак иштинде удувайн барып шыдавааның ол бе? ³⁸ Күткүлгеге алыспас дээш, серемчилелдиг болуп, мөргүнер-ле. Сүлде — сергек, а мага-бот — суларгай

* ^{14:36} Авва (арамей дылда) — ажы-төл ачазын ынчаар адаар турган.

^a Зах. 13:7.

болгай». ³⁹ Иисус база катап ырай бергеш, демги-ле сөстери-биле мөргүп турган. ⁴⁰ Ооң соонда Ол катап эеп кээрге, өөреникчилери ам база удуп чытканнар. Оларның карактары шимдинип турган, а ол ышкаш Анаа чүнү-даа харыылаар аайын тыппааннар. ⁴¹ Үшкү удаа оларже дедир чедип келгеш, Иисус мынча дээн: «Силер ам-даа удуп дыштанмышаан силер бе? Болзун че. Шак-үе келген, Кижиге амытан Оглун бачыттыглар холунга тудуп берип турар-дыр. ⁴² Тургуланар, чоруулунар. Саттыныкчы мыя бо келди, көрүнер!»

Иисусту тудуп хоругдааны

(Мф. 26:47-56; Лк. 22:47-53; Ин. 18:3-12)

⁴³ Иисус ынча деп турда-ла, он ийи элчинниң бирээзи боор Иуда чедип келген. Ооң-биле кады Бурганның дээди бараалгакчыларының, ном-хоойлу тайылбырлакчыларының болгаш баштыңнарның чорутканы, хылыштар, моңнар-биле чепсегленген хөй улус кел чыткан. ⁴⁴ Саттыныкчы оларга демдек айтып, дугуржуп алган турган: «Ошкап каарым кижиге Иисус ол боор. Ону тудуп алгаш, шыңгы кадарып, аппаар силер». ⁴⁵ Иуда ол дораан Иисуска чоокшулай бергеш: «Башкы!» — дээш, Ону ошкап каан. ⁴⁶ Иисуска холдарын дегзип, Ону тудуп алганнар. ⁴⁷ Ооң чанынга турган өөреникчилерниң бирээзи хылыжын ушта тырткаш, Бурганның дээди бараалгакчызының чалчазының кулаан одура шаапкан. ⁴⁸ Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Силер чүге Мени тудуп алыр дээш, хылыштарлыг, моңнарлыг чедип келдинер? Кай Мен дээрбечи мен бе? ⁴⁹ Мен хүннүң-не силер-биле кады Бурганның өргээзинге улус өөредип келдим, а силер Менээ хол дегбээн болгай силер. Ынчалза-даа Бижилгелерде баш бурунгаар чугаалаан чүве боттанзынам». ⁵⁰ Хамык өөреникчилер ынчан Иисусту каапкаш, дезе бергеннер. ⁵¹⁻⁵² Ооң өөреникчилериниң аразынга чораан, чанагаш эът-бодун чүгле пөс шывыг-биле шып алган аныяк оол харын Иисусту эдерип чорупкан. Олар ону база сегирип аарга, ол оол шывыын оларның холунга каапкаш, чанагаш боду дезип чоруй барган.

Иисус дээди иудей Чөвүлелдин мурнунда

(Мф. 26:57-68; Лк. 22:54-55, 63-71; Ин. 18:13-14, 19-24)

⁵³ Иисусту Бурганның дээди бараалгакчызының бажыңыга эккелгеннер. Ында Бурганның кол-кол бараалгакчылары, баштыңнар болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары чыгып келген болган. ⁵⁴ (А Пётр Бурганның дээди бараалгакчызының бажыңының хериминге чедир

Иисусту бүдүү эдерип келгеш, танныылдар аразынга отка чыннып олуруп алган.)⁵⁵ Бурганның дээди бараалгакчылары база бүгү дээди иудей Чөвүлел Иисусту өлүрүп шиидер чылдагаан бар болзун дээш, Аңаа удур буруудаткан херечилел тыварын оралдашса-даа, чүнү-даа тыппааннар.⁵⁶ Аңаа удур меге херечилел кылган улус хөй-даа болза, оларның ол херечилелдери аразында дүүшпес болган.⁵⁷ Ооң соонда элээн каш меге херечи туруп келгеш, Аңаа удур меге херечилел кылып, мынча дээннер: ⁵⁸«Бис Ооң: „Кижини холу-биле туткан Бурганның бо өргээзин үрегдеп-бускаш, үш хүн дургузунда өске, кижини холу-биле тутпаан Бурганның өргээзин тудуп тургузуптар мен“ — деп турганын дыңнаан бис». ⁵⁹ Ынчалза-даа оларның херечилелдери безин дүүшпес болган.

⁶⁰ Бурганның дээди бараалгакчызы ынчан Иисустун мурнунга туруп алгаш, айтырган: «Чүгө харыылавайн тур сен? Бо улустун сенээ удур чүнү херечилеп турары ол?» ⁶¹ Ынчалза-даа Ол ыттаваан болгаш чүнү-даа харыылаваан. Бурганның дээди бараалгакчызы Оон база катап айтырыг салган: «Сен ылап-ла Христос, Ачы-буянныг Бурганның Оглу сен бе?» ⁶² Иисус мынча деп харыылаан: «Ийе, Мен мен. Моон соңгаар силер шупту Кижини амытан Оглуң Күчүлүг Бурганның оң талазында олурарын база дээрнин булуттарын кырлап кел чыдарын көөр силер».

⁶³ Бурганның дээди бараалгакчызы ынчан кеткен хевин ора-чаза соккаш, мынча дээн: «Биске ам херечилернин херээ чүл?» ⁶⁴ Силер Ооң Бурганны дорамчылаанын дыңнадынар. Кандыг шииткел үндүрер силер?» Олар шупту: «Ол буруулуг база өлүр ужурлуг» — деп чугаалааннар. ⁶⁵ Чамдык улус Олче дүкпүрүп-каккырып эгелээн. Иисустун карактарын шарып алгаш, Ооң бажынче шанчып: «Өттүр билип медегле!» — деп турганнар. Ооң соонда танныылдар база Ону алгаш баргаш, эттеп-соп эгелээннер.

Пётрнуң Иисустан ойталааны

(Мф. 26:69-75; Лк. 22:56-62; Ин. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Пётр ам-даа херим иштинден үнмээн турда, Бурганның дээди бараалгакчызының чалча херээженнеринин бирээзи ынаар чеде берген. ⁶⁷ Ол херээжен отка чыннып олурган Пётрну көрүп кааш, олче топтап көргөш: «Сен база Назарет чурттуг Иисус-биле кады турган сен» — дээн. ⁶⁸ Ынчалза-даа Пётр ойталап каапкан. Ол: «Билбезим херек-тир, чүнү чугаалап турарыңның ужур-утказын билбейн тур мен» — дээш, мурнуу талакы коданче үне берген. Ынчан аскыр-дагаа алгыра берген.

⁶⁹ А чалча херээжен ону аңаа көрүп кааш, улуска база катап: «Бо кижини база оларнын бирээзи-дир» — дээн. ⁷⁰ Ынчалза-даа Пётр база-ла ойталап каапкан, а элээн болганда аңаа турган улус Пётрга: «Оларнын бирээзи болбайн канчаар сен, Галилея чурттуг кижини-ле-дир сен» — дээн*. ⁷¹ Ол даңгыраглап, аашкынып эгелээн: «Силернин чугаалап турарыңар Ол кижини мен шуут билбес мен». ⁷² Ол дораан аскыр-дагаа ийиги удаа алгырыпкан, а Пётр Иисустун аңаа чугаалаан сөстөрүн сактып келген: «Аскыр-дагаа ийи катап алгырар бетинде, сен Менден үш удаа ойталаар-дыр сен». Ол чаза ыглай берген.

Иисус рим чагырыкчы Пилаттын мурнунда

(Мф. 27:1-2, 11-14; Лк. 23:1-5; Ин. 18:28-38)

15 ¹ Эртен эрте Бурганның дээди бараалгакчылары, баштыннар болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары база бүгү дээди иудей Чөвүлел чөвүлөжип хуралдаан. Олар Иисусту хүлээш, аппаратка, Пилатка хүлээдип бергеннер. ² Пилат Иисустан айтырган: «Сен — иудей хаан сен бе?» Иисус: «Силер бодуңар ынча дидинер» — деп харыылаан. ³ Бурганның дээди бараалгакчылары Аңаа хөй буруу онааганнар. ⁴ Ынчангаш Пилат Иисустан база катап айтырган: «Чүгө чүнү-даа харыылава сен? Сенээ удур буруудадышкыннарның хөйүн көрбөс сен бе!» ⁵ Ынчалза-даа Иисус Пилатка чүнү-даа харыылавайн баргаш, ону аажок кайгаткан.

Вараваны хостааны, а Иисусту өлүмгө шиидип кааны

(Мф. 27:15-26; Лк. 23:13-25; Ин. 18:39-19:16)

⁶ Хосталышкын байырлалында Пилат чоннун шилээни бир херектенни хостап бээр чанчылдыг турган. ⁷ Ол өйдө үймээн үезинде өлүрүшкүн кылган деп буруудаттырган Варавва дээр кижини хоругдалга чыткан. ⁸ Чон чедип келгеш, Пилаттын оларга үргүлчү кылып келген келдередиин кылып бээрин оон негей берген. ⁹ Пилат олардан: «Силерге иудей хаанны хостап берейн, күзээр силер бе?» — деп айтырган. ¹⁰ (Бурганның дээди бараалгакчылары Иисуска адааргааш, Ону аңаа тудуп эккелгенин Пилат билип турган.) ¹¹ А Бурганның дээди бараалгакчылары чонну Пилаттан Варавваны хостаарын дилээр кылдыр көгүдүп-хөөктүрүп алганнар. ¹² Пилат олардан: «Силернин иудей хаан деп турарыңар демги Кижини мээң канчаарымны күзеп тур силер?» — деп база катап айтырган. ¹³ Олар харызынга алгыржы

* ^{14:70} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Чугаалаар аянындан-на илдең-дир» — деп сөстөрни немээн.

бергеннер: «Ону хере шавынар!»¹⁴ А Пилат олардан: «Чогум чүү дээш? Ол кандыг кемниг херек үүлгеткенил?» – деп айтырган. Ынчалза-даа чыылган чон улам ыткыр алгыржы берген: «Ону хере шавынар!»¹⁵ Пилат чыылган чоннун күзелин хандырап бодааш, оларга Вараваны хостап берген, а Иисусту эриидээш, хере шавары-биле аппаарын дужааган.

Шериглерниң Иисусту дорамчылааны

(Мф. 27:27-31; Ин. 19:2-3)

¹⁶Шериглер Иисусту Пилаттын өргээзинин коданынче кири бергеш, бүдүн батальон шеригни чыып алганнар. ¹⁷Олар Аңаа хүрең-кызыл каас-коя тон кедиргеш, тенниг чадаң ыяш будуундан оваадай өрээш, Ооң бажынга салып кааннар. ¹⁸«Иудей хаан алдаржызын!» – деп, олар алгыржып турганнар. ¹⁹Олар Ооң бажынче мерге-биле улдап, Олче дүкпүрүп-каккырып, Ооң мурнунга дис кырынга олуруп алгаш, Аңаа сөгүрөөн улус өттүнүп, дорамчылап турганнар. ²⁰Иисусту дорамчылап мага хангаш, олар хүрең-кызыл каас-коя тонну ужулгаш, Ооң Бодунун хевин кедиргеш, хере шавары-биле алгаш чорупканнар.

Иисустун хере шаптыртканы

(Мф. 27:32-44; Лк. 23:26-43; Ин. 19:17-27)

²¹Кириная чурттуг Симон деп кижини шөлден ээп чанып олургаш, оларга орук ара ужуражы берген. (Ол Александр биле Руфустун ачазы турган.) Олар ону Иисусту хере шавар дээн белдир-крести көдүрүп чоруур кылдыр албадапканнар. ²²Иисусту Голгофа азы «Баш сөөгү» дээр черге эккелгеннер. ²³Шериглер Аңаа мирр* холаан арага ижиртирге, Ол ынаваан. ²⁴Иисусту белдир-креске хере шаап кааш, олар кымнын чүнү алырын даштар октаар төлге-биле шиитпирлеп, Ооң хевин аразында улежип алганнар. ²⁵Ону хере шаап каанда, эртенгинин тос шак турган.

²⁶Иисустун кем-буруузун айыткан самбыражыгашта: «Иудей хаан» – деп бижээн болган.

²⁷⁻²⁸Ооң-биле кады ийи дээрбечини база: бирээзин – Ооң оң талазынга, өскезин – солагай талазынга хере шаап каан**. ²⁹Эрткен-дүшкен улус Иисусту бак сөглөп, Ооң талазынче бажы-биле дорамчылалдыг

* ^{15:23} Мирр – аарбастадыр наркотик ады.

** ^{15:28} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бар: «Бижилгенин: „Ону бачыттыг кижилерге денней көргөн“ – дээн сөзү боттанган» – деп сөстөр эн бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар.

айтып, кочулап турган: «Че чүл моң? „Бурганның өргээзин үрегдеп-бускаш, үш хүн дургузунда тудуп тургузуптар мен“ деп турдун чоп!»³⁰ Белдир-крестен дүжүп кээп, Бодунну Бодун камгала!»³¹ Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары база Иисусту кочулап, аразында чугаалажып турганнар: «Өскелерни камгалап турган, а Бодун камгалап шыдавас де!»³² Ам бо Христос, Израильдин хааны, белдир-крестен дүжүп келзин, бис ону көөр болзувусса, Аңаа бүзүрей бээр бис!» Иисус-биле кады хере шаптырган ийи дээрбечи безин Ону бак сөглөп турганнар.

Иисустун өлүмү

(Мф. 27:45-56; Лк. 23:44-49; Ин. 19:28-30)

³³Дүштекинин он ийи шактан үш шакка чедир бүгү чер кырын дүмбей караңгы шыпкан. ³⁴А үш шакта Иисус ыткыр алгырыпкан: «Элои, Элои, лема савахфани?» («Мээң Бурганым, Мээң Бурганым, чүү дээш, Сен Мени кааптын?» – дээни ол.)^a ³⁵Чоогунга турган улустун чамдыызы ону дыңнааш: «Дыңнаңарам, Ол Илияны кый деп тур» – дишкен. ³⁶Оларның бирээзи маңнап чеде бергеш, ажыг виноград арагазынга суг сиңирер губканы өттүргеш, өргөн бажынга кедиргеш, ижиртири-биле Иисуска сунган. Ол кижини мынча дээн: «Адыр! Ону дүжүрүп алыр дээш, Илияның кээр-келбезин көрээли». ³⁷Ыткыр алгырыпкан соонда, Иисустун амы-тыны үстү берген. ³⁸Ол өйдө Бурганның өргээзинде Эң ыдыктыг чер деп адаар өрээлди ангылаан көжеге үстүндө адаанга чедир ийи чара орлуп калган. ³⁹Иисустун чиге мурнунга турган чүс шериг баштынчызы Ооң тынындан канчаар чарылганын көргеш, мынча дээн: «Бо кижини ылап-ла Бурганның Оглу турган-дыр!»⁴⁰ Чамдык херээженнер база болган чүүлду ырактан хайгаарап турган. Оларның аразынга Мария Магдалина, бичии Иаков биле Иосийнин авазы Мария база Саломия олар бар болган. ⁴¹Иисус Галилеяга чоруп турда, бо херээженнер Ону эдерип, Аңаа дузалажып турган чүве-дир. Иерусалимче Ооң-биле кады чедип келген өске-даа хөй херээженнер база ол черге турганнар.

Иисусту орнукуштканы

(Мф. 27:57-61; Лк. 23:50-56; Ин. 19:38-42)

⁴²Ол хүн байырлалга белеткелдин хүнү азы амыр-дыш хүнүнүн бүдүүзү болган. Жежээ дүжүп кел чыткан. ⁴³Дээди иудей Чөвүлелдин

^a Бд. ыр. 21:2.

алдар-хүндүлүг кезигүүнү боор, Бурганның Чагыргазының кээрин база манап чоруур Аримафея суур чурттуг Иосиф дээр кижичедип келгеш, Пилатче дидим базып кире берген. Ол Пилаттан Иисустуң мага-бодун аңаа бээрин дилээн. ⁴⁴Иисусту ындыг дүрген өлү берген деп дыңнааш, Пилат пат кайгап калган. Ол демги чүс шериг баштыңчызын кыйгырткаш, Иисустуң кажан өлгенин айтырган. ⁴⁵Чүс шериг баштыңчызындан ылап-ла ындыг дээрзин билип алгаш, Пилат мага-ботту Иосифке бээрин чөпшээрээн. ⁴⁶Иосиф чуга пөс садып алгаш, Иисустуң мага-бодун дүжүрүп, ол пөзү-биле ораап алгаш, хаяда оя каккан чевег-куйга орнукшудуп каан. Чевег-куйнун аксын, улуг даш чууп эккеп, дуглап каан. ⁴⁷А Мария Магдалина биле Иосийниң авазы Мария Иисусту кайнаар салганын көрүп алганнар.

Иисустуң катап дирилгени

(Мф. 28:1-8; Лк. 24:1-12; Ин. 20:1-10)

16 ¹Амыр-дыш хүнү эрткенде, Мария Магдалина, Иаковтун авазы Мария болгаш Саломия олар, Иисустуң мага-бодун барып чаап каар-дыр дээш, чаагай чыттыг үстер садып алганнар. ²Улуг-хүнде, эртен эрте, хүн чаа-ла үнүп олурда, херэеженнер чевег-куйже чорупканнар. ³Орук ара олар: «Чевег-куйнун аксын дуглаан дашты кым биске чайладыр чууп бээрил?» — деп, аразында чугаалажып чорааннар. ⁴А чедип келгеш, ол аажок улуг дашты кыдыынче чууктап каанын көрүп кааннар. ⁵Олар чевег-куйнун иштинче кире бергеш, ооң оң талазында ак хеп кеткен аныяк оолдун олурарын көрүп кааш, эл-депсинип корга бергеннер. ⁶Ол оол мынча дээн: «Кортпанар. Силер хере шаптырып алган Назарет чурттуг Иисусту дилеп чедип келгендир силер. Ол катап дирли берген, Ол ам мында чок. Ооң мага-боду чыткан чер бо-дур. ⁷А ам баргаш, Ооң өөреникчилеринге, ылаңгыя Пётрга мынча деп чугааланаар: „Ол силерни мурнай Галилеяга чеде бээр. Ооң силерге чугаалааны дег, Ону аңаа көрүп каар силер“». ⁸Херэеженнер дашкаар үнгеш, коргуушкунга алзып, чевег-куйдан халчып ыңай-ла болганнар. Олар кымга-даа, чүнү-даа чугаалавааннар, чүге дээрге кортканы ол хире болган.

Катап дирилген Иисус-биле ужуражылгалар

(Мф. 28:9-10, 16-20; Лк. 24:13-49; Ин. 20:11-23)

[⁹Улуг-хүнде, эртен эрте, Иисус, катап дирилгениниң соонда эң баштай, чеди букту биеэде бир оон үндүр сывыртап бергени Мария Магдалинага кээп көзүлгөн. ¹⁰Ол херэежен чоруткаш, Ооң ажыын

ажып ыглажып турган өөреникчилерге чүү болганын чугаалап четкен. ¹¹Иисус дириг деп, а Мария Ону көргөн деп дыңнааш, олар аңаа бүзүрөвээннер.

¹²Иисус ооң соонда ийи өөреникчизинге база, олар суурже бар чорда, өске хевир-шырайлыг бооп көзүлгөн. ¹³Ол ийи өөреникчи ээп келгеш, арткан өөрүнге чугаалаан, ынчалза-даа оларга база-ла бүзүрөвээннер.

¹⁴Адак сөөлүнде Иисус он бир элчинге, олар чемненип чыдырда, кээп көзүлгөн. Иисус өөреникчилерин оларның бүзүрели четпес болганы дээш, катап дирилген Ону көргөн улуска бүзүрээр хөңнү чок болган чөрүүзү дээш, чемелеп турган. ¹⁵Иисус оларга мынча дээн: «Бүгү делегейни эргий кезинер база бүгү кижиче төрөлгөтөнгө Буянның Медээни суртаалданаар. ¹⁶Бүзүрээр база сугга суктурар кижиче — камгалал алып, а бүзүрөвөс кижиче — шииттирип алып. ¹⁷Бурган бүзүрөөн улусту дамчыштыр дараазында бадыткал демдектерин илередир: олар Мээң адым-биле буктарны үндүр сывыртаар болгаш чаа дылдарга чугаалажыр; ¹⁸чыланнарны холга тудуп аарга база өлүмнүг хоран ижерге, оларга хора халдавас. Олар холдарын аарыг улуска дегзирге, демгилери экирий бээр».

¹⁹Дээрги-Чаяакчы Иисус оларга бо бүгүнү чугаалаан соонда, дээрже көдүрлүп үнө бергеш, Бурганның оң талазынга барып саадапкан. ²⁰Ооң өөреникчилери тарап чорупкаш, чер болганга Буянның Медээни суртаалдай бергеннер. Дээрги-Чаяакчы оларны деткип, оларның сөстөрүн бадыткал демдектери-биле бадыткап турган. Аминь.]*

* 16:9-20 Ол шүлүктөр Марктын бижээни Буянның Медээниң эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдеринде таварышпайн турар база оларны өске кижиче немей бижээн бооп чадавас. Марктын бижээни Буянның Медээни өске кыскажак хевирлиг база бооп турар. Ол дээш база 8-ки шүлүктүн «Чүге дээрге корга бергеннер» деп хенертен төнгөни дээш, Марктын боду бижээни төнчү бижиттинген дораан-на чиде берген деп даап бодап болур.